

СТРАТЕШКИ ПЛАН
Локален
Економско Социјален Совет
на Општина Битола

Декември 2013г.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

**YOUTH EMPLOYABILITY
SKILLS NETWORK**

Оваа публикација е финансирана од американскиот народ преку Агенцијата на САД за меѓународен развој – УСАИД Македонија, во рамките на Проектот Младинска мрежа за стекнување вештини за вработување (Мрежа ЈЕС), кој го спроведува Центарот за развој на образование (ЕДЦ). Ставовите на авторите искажани во оваа публикација не ги изразуваат ставовите на Агенцијата на САД за меѓународен развој или на Владата на Соединетите Американски Држави

СТРАТЕШКИ ПЛАН НА

ЛОКАЛНИОТ ЕКОНОМСКО СОЦИЈАЛЕН СОВЕТ НА ОПШТИНА

БИТОЛА

Декември, 2013г.

СОДРЖИНА

ЛИСТА НА КРАТЕНКИ	1
РЕЗИМЕ	2
ВОВЕД ВО СОЦИЈАЛНИОТ ДИЈАЛОГ	3
МЕТОДОЛОГИЈА НА ИЗРАБОТКА НА СТРАТЕШКИОТ ПЛАН	4
1. АНАЛИЗА НА СОСТОЈБИТЕ ВО ОПШТИНА БИТОЛА	5
1.1 Општина Битола – основни податоци	5
1.2 ПЕСТЛЕ Анализа	6
2. ЕКОНОМСКО-СОЦИЈАЛЕН ДИЈАЛОГ ВО ОПШТИНА БИТОЛА.....	30
2.1 Цели и задачи на Локалниот Економско Социјален Совет – ЛЕСС на општина Битола	30
2.2 Состав и работни тела на ЛЕСС	31
2.3. SWOT Анализа	32
2.4. Анализа на засегнати страни.....	33
3. ВИЗИЈА, МИСИЈА И ВРЕДНОСТИ.....	37
3.1. Визија	37
3.2. Мисија	37
3.3. Вредности.....	37
3.4. Приоритетни области	37
4. СТРАТЕШКИ ЦЕЛИ	37
Прилог 1: Прилог 1: АКЦИОНЕН ПЛАН НА ЛЕСС БИТОЛА.....	39
Прилог 2: ВРЕМЕНСКА РАМКА ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА АКЦИОНИОТ ПЛАН НА ЛЕСС БИТОЛА	45

ЛИСТА НА КРАТЕНКИ

АВРМ	Агенција за вработување на Република Македонија
АП	Акциони планови
БДП	Бруто домашен производ
БСЦ	Бизнис Start-up центар
ДЗС	Државен завод за статистика
ДУП	Детален урбанистички план
ЕДЦ	Центар за развој на образованието
ЕСС	Економско Социјален Совет
ЕУ	Европска Унија
ЕФТА	Европска асоцијација за слободна трговија
ЈПП	Јавно приватно партнерство
КД	Колективно договарање
ЗГ	Здружение на граѓани
ЗЕЛС	Заедница на единици на локална самоуправа
ЗЗ	Земјоделски здруженија
ЛАП	Локални акциони планови
ЛЕСС	Локален економско социјален совет
ЛС	Локална самоуправа
МСУ	Меѓународен Славјански Универзитет
МОН	Министерство за образование и наука
МОТ	Меѓународна Организација на Трудот (International Labor Organization)
МТВ	Министерство за транспорт и врски
МТСП	Министерство за труд и социјална политика
НБРМ	Народна Банка на Република Македонија
СТО	Светска Трговска Организација
УКЛО	Универзитет Св. Климент Охридски
УСАИД	Агенцијата за меѓународен развој на САД
ФФРМ	Федерација на фармери на Република Македонија
ЦСР	Центар за социјални работи
ЦеПроСАРД	Центар за промоција на одржливи земјоделски практики и рурален развој
ЦЕФТА	Договор за слободна трговија во централна Европа
ЦППР	Центар на пелагонискиот плански регион
ЈУМЦСР	Јавна установа – меѓуопштински центар за социјална работа

РЕЗИМЕ

Стратешкото планирање е демократски процес за креирање на визија, мисија и стратегии за достигнување на посакуваната иднина на една организација и претставува корисна алатка за насочување на активностите за имплементација на стратегијата и нивно претставување во форма на стратешки документ. Стратешкиот план за Локалниот Економски Социјален Совет (ЛЕСС) на Општина Битола е подготвен за периодот 2013 - 2017 година.

ЛЕСС на општина Битола е формиран во февруари 2012 година, како заедничко советодавно и консултативно тело на општина Битола, основано од општина Битола, Организацијата на работодавачи на Македонија, Сојузот на синдикати на Македонија и Конфедерација на слободни синдикати на Македонија. ЛЕСС ги следи состојбите и разгледува прашања кои се однесуваат на подобрувањето на економско социјалната положба на работниците и работодавачите во општината и дава свои мислења и предлози. Од специфичен интерес на ЛЕСС се прашањата за вработување на младите и зајакнување на врските помеѓу потребите на пазарот на труд дефинирани од страна на деловните субјекти и вештините што се развиваат кај младите преку образовниот систем. При изработката на планот беа земени во предвид социјалните и економските аспекти кои се од интерес за локалното население и општината, како и сите други релеванти информации поврзани со областите на делување на советот.

Процесот на креирање на Стратешкиот план на ЛЕСС Битола беше аналитичен и креативен процес, преку кој членовите на ЛЕСС со директно учество ги зајакнаа сопствените капацитети, што понатаму допринесе кон олеснување на разбирањето на задачите на членовите и улогата на ЛЕСС. Во подготовката на планот беа вклучени сите членови на ЛЕСС Битола, кои од свој аспект дадоа придонес за развивање на сеопфатен и корисен стратешки документ кој ги отсликува потребите и предлозите на засегнатите страни.

Визијата на ЛЕСС Битола е: *ЛЕСС Битола - препознатлив лидер за подобрување на квалитетот на живеење во регионот.*

Мисијата дефинирана во процесот на стратешко планирање е: *ЛЕСС е влијателно, креативно и моќно тело, кое се грижи за подобрување на економско-социјалната положба на граѓаните преку проверени и применливи искуства, методи и алатки со вклучување на сите стручни капацитети на јавниот, приватниот и граѓанскиот сектор.*

Вредностите според кои што ќе се води ЛЕСС Битола се:

- *Еднаквост* – Можност на сите членови од заедницата во предлагање и остварување на целите за подобар живот
- *Тимска работа* – Почит и професионална соработка кон остварување и промовирање на целите
- *Одлучност* – Брзо, ефикасно и навремено донесување на одлуки
- *Визионерство* – Креативност, компетентност и идејност кон остварување на целите

Претставниците на ЛЕСС Битола издвоија четири стратешки цели и дефинираа сет на активности неопходни за остварување на поставените цели и неопходни за функционирање на советот и тоа: 1. Подобрување на социо-економската положба на населението; 2. Создавање на услови за поврзување на пазарот на труд со образовниот, јавниот и бизнис секторот; 3. Социјално вклучување на ранливите категории и 4. Подобрување на препознатливоста на ЛЕСС.

Со имплементацијата на Стратешкиот план на ЛЕСС ќе се придонесе кон подобрување на состојбите и прашањата што се однесуваат на економско - социјалната положба на работниците и работодавачите во општината, а со тоа ќе се подобри квалитетот на животот на граѓаните на Битола.

ВОВЕД ВО СОЦИЈАЛНИОТ ДИЈАЛОГ

Социо – економскиот развој е неопходен во услови на прилагодување на економските и социјалните системи во поглед на глобализацијата со која сите држави се соочуваат. Со цел соодветно да се управува со овој процес на прилагодување од голема важност е постоењето на социо-економски дијалог помеѓу главните вклучени страни. Социјалниот дијалог зависно од тоа каков третман има во едно општество, во голема мера влијае врз општествените промени (позитивно или негативно). Развиениот социјален дијалог создава позитивна клима, хармонија и разбирање на социјалните партнери во креирањето на заеднички економско-социјални политики, додека слабиот и неразвиен социјален дијалог создава конфликти, недоразбирање и неусогласеност во однос на економските и социјалните политики. Социјалниот дијалог генерално создава економски просперитетно општество, додека немањето на социјален дијалог продуцира социјални немири и индустриски конфликти кои негативно се одразуваат на вкупниот општествен развој на една држава.

Економски развој и социјален напредок можат да бидат постигнати само во услови на здружено функционирање на властите, работодавачите и работниците.

Социјалниот дијалог претставува алатка со која учесниците имаат можност да постигнат консензус и да дадат придонес во спроведувањето на активности кои се од интерес на целата заедница. Тој ги вклучува сите видови на преговори, консултации и размена на информации помеѓу учесниците во однос на прашања од општ интерес поврзани со економската и социјалната политика.

Социјалниот дијалог бара силни и независни организации на работниците и работодавачите со развиени технички капацитети и пристап до релевантни информации. Социјалниот дијалог исто така, бара политичка волја и обврзаност, како и почитување на фундаменталните права за слобода на здружување и колективно договарање. Државата има важна улога во креирањето на стабилни политики и клима, поттикнуваат слободно здружување и функционирање на организации на работници и работодавачи.

Основа за воспоставување и функционирање на социјалниот дијалог во Република Македонија се:

- Законот за работни односи ("Сл. весник на РМ" 62/2005 година),
- Спогодбата за формирање на Економско- социјалниот совет ("Сл. весник на РМ" бр.113/2010),
- Конвенцијата на МОТ за слобода на здружување и заштита на правото на организирање бр. 87,
- Конвенцијата на МОТ за правото на организирање и колективни преговарање бр. 98,
- Конвенцијата на МОТ за трипартитни консултаци бр. 144,
- Препораката на МОТ бр. 152 за меѓународни трудови стандарди.

Социјалниот дијалог во Република Македонија функционира на повеќе нивоа, и тоа на трипартитно и бипартитно ниво. Истиот може да биде организиран на национално и локално ниво.

Со Законот за работни односи од 2005 година се постави законска рамка за функционирањето на социјалниот дијалог на бипартитно и трипартитно ниво. Законот утврдува правила за создавање на организации на работници и работодавачи како и за колективното договарање на работните односи помеѓу двете страни. Овој закон дава основа и за создавање на Економско Социјален Совет (ЕСС) кој служи како форум за трипартитни консултации помеѓу Владата на Република Македонија и социјалните партнери за економски и социјални прашања, како и прашања на трудот. Примарниот принцип на функционирање на ЕСС е консензус.

Имплементацијата на активностите во планот ќе се следи на годишно ниво и по потреба ќе се врши прилагодување и дополнување на истиот, согласно промените во внатрешното и надворешното окружување на советот.

МЕТОДОЛОГИЈА НА ИЗРАБОТКА НА СТРАТЕШКИОТ ПЛАН

Стратешкиот план на ЛЕСС Битола е подготвен со учество на сите членови на ЛЕСС во периодот октомври – ноември 2013 година. Основите на стратешкиот документ беа поставени на дводневна работилница, а планот беше доработен на втората еднодневна работилница во Битола.

Подготовката на стратешкиот план ги содржеше следните чекори:

- Анализа на окружувањето,
- SWOT Анализа,
- Дефинирање визија, мисија и заеднички вредности на ЛЕСС Битола
- Дефинирање на приоритетни области
- Дефинирање на стратешките цели
- Подготовка на акционен план и временска рамка за имплементација
- Анализа на засегнати страни

Во подготовката на документот сите членови на ЛЕСС од свој аспект дадоа придонес за развивање на сеопфатен и корисен стратешки документ кој ги отсликува потребите и предлозите на засегнатите страни.

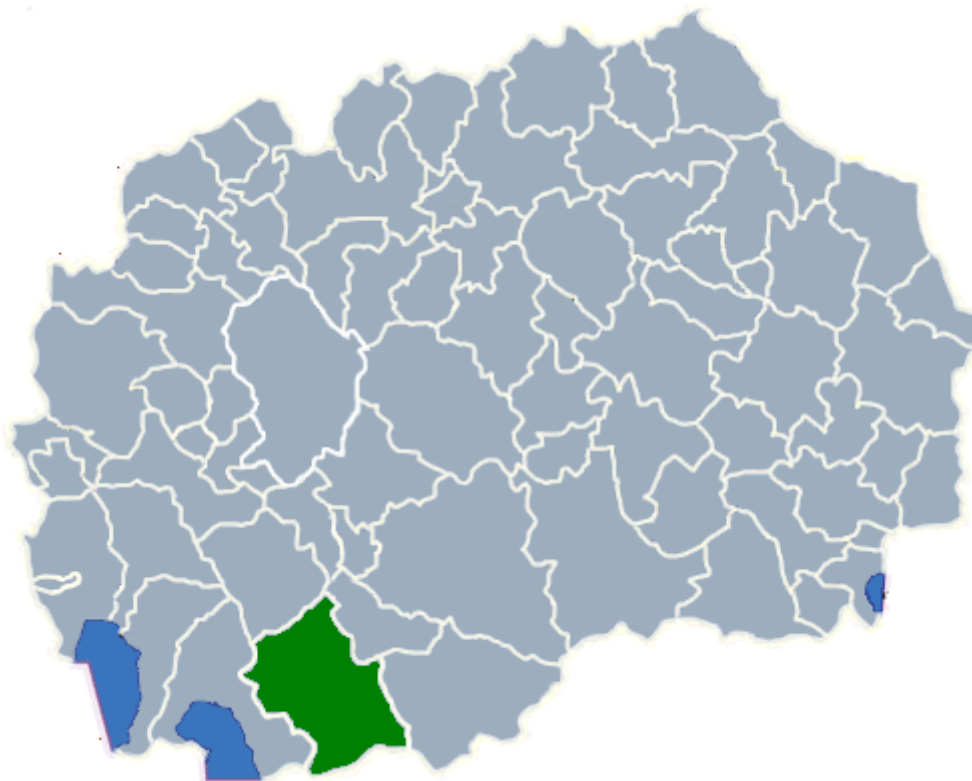
Изработката на Стратешкиот план за Локалниот Економски Социјален Совет (ЛЕСС) на Општина Битола е помогната од ЦеПроСАРД како дел од активностите на проектот Младинска мрежа за стекнување вештини за вработување (Мрежа ЈЕС), имплементиран од Центарот за развој на образованието (ЕДЦ), непрофитна организација од САД и финансиран од Агенцијата за меѓународен развој на САД (УСАИД).

1. АНАЛИЗА НА СОСТОЈБИТЕ ВО ОПШТИНА БИТОЛА

1.1 Општина Битола – основни податоци

Битола е најголемиот градски центар во плодната и најголемата македонска котлина Пелагонија и втор град по големина во Република Македонија. Градот Битола се наоѓа во крајниот југозападен дел на Република Македонија, во подножјето на планината Баба со врвот Пелистер (2601 м) непосредно до грчката граница која е оддалечена 13 км. Битола на север е опколена од четири поврзани ридови, со височина од 640 до 890 м, наречени Баир, кои се дел од Облаковско-снеговската планина (1430 м). Од југ, градот е заграден со ридот Тумбе Кафе, со височина од 744 метри кој е огранок на повисокиот планински локалитет Неолица, а таа пак е дел од пространата Баба Планина. Кон исток, Битола е широко отворена кон котлинското дно на Пелагонија, а кон запад, кон флувиоглацијалните наноси на реката Драгор, широката ѓаватска преграбенска долина и високиот Пелистер. Теренот на кој лежи Битола е наведнат од 715 до 585 метри, од запад кон исток, односно од Пелистер и Баба Планина кон пелагониската котлина, и тоа од 710 до 590 метри со што градот има средна надморска височина од 650 метри. Овие разлики во височините битно влијаат на изгледот на градот и структурата на градскиот пејсаж. Од една страна градот е сместен на рамничарскиот предел, а од друга страна на ридско земјиште и плавински материјал. Битола се наоѓа во зона каде се допираат две различни полјоделски целини, полјоделско-градинарска на исток, североисток и југоисток и овоштарско-градинарска и сточарска зона на запад и југозапад.

Градот Битола се протега на следните координати: од 21°18'20" до 21°22'11" источно до Гриничкиот меридијан (ИГД) и од 41° 00'00" до 41°03'20" северно од Екваторот (СГШ).

Слика 1 Местоположба на општина Битола

На картата е прикажана местоположбата на општина Битола во границите на Република Македонија.

Табела 1 Вкупна површина на која се протега општина Битола

Површина	км ²
град Битола	26,37 км²
65 села	768,16 км²
општина Битола	794,53 км²

Административно гледано, градот Битола е седиште на Општината Битола, но и главен регионален центар за југозападниот регион на Република Македонија.

1.2 ПЕСТЛЕ Анализа

1.2.1 Политички фактори

Република Македонија го оствари своето право на самоопределување по одржаниот референдум на 8 септември 1991 година, стекнувајќи ја, единствена од поранешните членки на југословенската федерација, својата независност по мирен пат во процесот на распаѓањето на поранешна Југославија.

Процесот на приближување на Република Македонија кон ЕУ непосредно по осамостојувањето, за разлика од повеќето нови демократии во централна, источна и југоисточна Европа беше забавен, поради задоцнетото признавање на Република Македонија како независна држава (во 1993 година). Дипломатските односи со ЕУ беа воспоставени во 1995 година, по што следеше склучувањето на Спогодба за соработка. Зачленувањето на Република Македонија во ФАРЕ во 1996 година овозможи позначаен поттик на процесите кон водеа кон натамошно приближување кон Унијата.

Република Македонија беше прва држава од регионот со која ЕУ склучи Спогодба за стабилизација и асоцијација во 2001 година, која влезе во сила на 1 април 2004 година, повторно како прва спогодба од ваков вид која влегува во сила.

Низ процесот на интеграција во меѓународните трговски текови, Македонија воспостави голем број мултилатерални и билатерални договори. Со овие договори (влез во СТО, договор за слободна трговија со ЕУ, членство во ЦЕФТА, договорите за слободна трговија со Турција и Украина) се овозможи голема либерализација во трговијата и безцарински пристап (иако не секаде неограничено).

Во декември 2005 година Европскиот Совет, во чиј состав се шефовите на држави и влади на земјите членки на Република Македонија и' додели статус земја кандидат за членство во Европската унија. Визната либерализација за граѓаните од Македонија кои патуваат во шенген зоната влезе во сила во декември 2009 година.

Во март 2012 година Македонија со комисијата го започна Пристапниот дијалог на високо ниво – ХЛАД (High Level Accession Dialogue), со што се продолжи поддршката од ЕУ во процесот на спроведување на клучните реформи во земјата.

Како земја со кандидатски статус, на Република Македонија и' се на располагање средствата од ЕУ од инструментот за претпристапна помош ИПА. Инструмент за претпристапна помош (ИПА) е дел од пакетот за надворешни односи. ИПА како и останатите елементи од тој пакет претставуваат голема можност за рационализирање и поедноставување на процедурите на Европската Комисија и подобрување на кохерентноста и координацијата на активностите на Комисијата. Поддршката од ИПА е

насочена кон следните области (компоненти): Компонента 1 - Транзициска помош и институционална надградба; Компонента 2 – Прекугранична соработка; Компонента 3 – Регионален развој; Компонента 4 – Развој на човечки ресурси и Компонента 5 – Рурален развој.

Република Македонија активно учествува во следните програми на ЕУ: Седмата рамкова програма за истражување, Програмата за претприемништво и иновации, Напредок, Култура, Европа за граѓаните, Фискалис 2013, Царина 2013, Програмата за интелегентна енергија.

Граѓанското општество доби голема поддршка од ЕУ во рамки на ИПА за помош на граѓанското општество и националните програми, како и преку Европскиот инструмент за демократија и човекови права. Бројот на регистрирани граѓански организации во Битола во декември 2010 година изнесува 644 организации. Меѓутоа, подеталната анализа покажува дека бројот на активни организации, односно бројот на пререгистрирани организации до 31 август 2011 година е значително помал од бројот на вкупно регистрирани организации, односно изнесува 240 организации.

Ако се имаат предвид, исто така податоците од ЦРМ, придонесот во заедницата и економскиот потенцијал на граѓанските организации од Битола не е за занемарување.

Вкупно остварените приходи во 2010 година изнесуваат 227.782.896 денари со 65 вработени лица. Постојано вработениот персонал во граѓанските организации е значајно, бидејќи зборува за нивната сериозност и посветеност да дејствуваат во интерес на заедницата.

Од вкупниот број регистрирани организации, доминираат спортските здруженија кои се 172 или 27%, потоа социо-хуманитарните (6%), професионалните (струковите) здруженија (5%) и културните здруженија (4%). Од друга страна, најголем број граѓански организации коишто согласно класификацијата на ЦРМ влегуваат во заедничка категорија (10,9 други општествени организации, фондации и здруженија на граѓани) и се повеќе од половината регистрирани организации (55%), опфаќаат: младински организации, заштита на човековите права, родова рамноправност, здруженија на етничките заедници и сл.

Општа цел на Стратегијата за соработка на Општина Битола со граѓанскиот сектор 2012 – 2015 е изградба на поттикнувачка околина за активно граѓанско учество во процесите на креирање политики и развој на локалната заедница. Со Стратегијата примарно се сака преку унапредување на досегашната соработка на Општина Битола со граѓанскиот сектор да се придонесе кон остварување на визијата за активни граѓани кои директно учествуваат во осмислување на локалните политики и придонесуваат кон нивно остварување. Исто така, намерата е да се стреми кон развиен граѓански сектор којшто ќе придонесува во сите сегменти на општественото живеење во Општина Битола како еден од предусловите за остварување на потребите на граѓаните, за нивна подобра иднина и за развиена општина на граѓаните и за граѓаните.

Општината ќе цели досегашната успешна соработка со граѓанските организации да ја преточи во понапредни и поодржливи модели на партнерство и дијалог, а пред сè за:

- Обезбедување услови за вклученост на граѓанските организации во креирањето на локалните политики и стратегии;
- Зголемена транспарентност и на општината и на граѓанските организации и интензивирање на меѓусебната информираност
- Поддршка на граѓанските организации во промоцијата и поттикнувањето на активизмот на граѓаните и нивната поголема вклученост во активности од битен локален карактер преку волонтерство, општествено одговорно однесување и сл.;
- Придонес кон подобрени услови за обезбедување одржлив развој на граѓанскиот сектор;
- Соодветно зајакнување на локалната администрација за препознавање на улогата и унапредување на соработката и потребите од развој на граѓанскиот сектор;
- Поддршка за зајакнување и оспособување на граѓанскиот сектор за да може да одговори на потребите на локалната заедница.

Заложбите на Општина Битола да ја унапредува соработката со граѓанскиот сектор е одраз на признанието и почитта за граѓанскиот сектор во промовирање на вредностите и во неговиот значаен придонес за заедницата

Имајќи ги во предвид сите горенаведени факти за политичката состојба во Република Македонија и Општина Битола, може да се заклучи дека е воспоставена основа за развој на социјалниот дијалог која понатаму треба да се следи и прилагодува на условите во кои функционираат сите заегнати страни на локално ниво.

1.2.2 Економски фактори

Економска состојба во Република Македонија

Порастот на Бруто Домашниот Производ – БДП кој претставува важен показател за економијата во една држава, за Република Македонија во 2010 година изнесуваше 2.9%, а во 2011 година бележи мал пад и изнесува 2.8%¹.

Со цел да се создадат поволни услови за инвестиции и економски развој, Република Македонија вовеле исклучително поволна даночна политика. Данокот на добивка е 10%, персоналниот данок на доход е исто така 10%, а данокот на додадена вредност е 18% и 5% за производите со повластена стапка. Со воведување на овие мерки, Македонија се вбројува во земјите со најниски даноци во Европа. Покрај тоа, Република Македонија е потписник на повеќе договори за слободна трговија:

1) Централноевропски договор за слободна трговија (ЦЕФТА 2006)

ЦЕФТА 2006 е потпишан на 19 декември 2006 година во Букурешт, а стапи на сила на 22.11.2007 година. Потписнички на договорот се: Република Македонија, Албанија, Босна и Херцеговина, Хрватска, Молдова, Црна Гора и УНМИК за територијата на Косово. Покрај либерализацијата на трговијата со стоки, ЦЕФТА 2006 отвора простор за зголемена соработка помеѓу нејзините членки и во следниве области: трговијата со услуги, јавни набавки, инвестиции и заштита на интелектуалната сопственост.

2) ЕФТА Договор

ЕФТА Договорот е мултилатерален Договор склучен помеѓу Република Македонија и Швајцарската Конфедерација, Кралството Норвешка, Република Исланд и Кнежевството Лихтенштајн на 19.06.2000 година во Цирих. Собранието на РМ го ратификува Договорот во ноември 2001 година (Службен весник на РМ број 89/2001), а неговата примена отпочна на 1 мај 2002 година. Со овој Договор се обезбедува асиметричен пристап во одвивање на трговијата со индустриските и земјоделско - прехранбените производи во полза на Република Македонија. Со тоа, македонските индустриски производи се извезуваат слободно без царина на пазарите на ЕФТА државите, за потребите на 12 милиони жители. Од друга страна, трговијата со индустриски производи при увозот од ЕФТА државите во РМ се одвива во различен транзиционен период поединечно за секоја држава на ЕФТА и тоа во период од четири, седум и девет години. Во 10-та година од примената на Договорот, размената во двете насоки ќе се одвива без царина.

3) Договор за слободна трговија меѓу Република Македонија и Украина

Договорот за слободна трговија меѓу РМ и Украина претставува правна рамка со која се регулира билатералната трговска соработка меѓу двете земји и се применува од 10 септември 2001 година.

¹ Извор: Државен завод за статистика, Статистички годишник на Република Македонија 2013 година

4) Договорот за слободна трговија меѓу Република Македонија и Република Турција

Договорот за слободна трговија меѓу Република Македонија и Република Турција ја регулира трговијата меѓу двете држави и се применува од 1 септември 2000 година.

5) Спогодба за стабилизација и асоцијација

Спогодбата за стабилизација и асоцијација со Европските заедници и нивните земји-членки (ССА) е постојната правна рамка која ја регулира односите на Република Македонија со Европската Унија.

Република Македонија потпиша ССА на 9 април 2001 година во Луксембург, а Спогодбата стапи во сила на 1 април 2004 година. Деловите од ССА кои ја регулираат трговијата и трговските прашања стапија во сила на 1 јуни 2001 година со посебната Времена спогодба за трговија и трговски прашања меѓу Република Македонија и Европската заедница. Со оваа спогодба се обезбеди асиметричен пристап во одвивање на трговијата со индустриските и земјоделско - прехранбените производи во полза на Република Македонија. Со тоа, македонските индустриски производи се извезуваат слободно без царина на пазарите на ЕУ, а трговијата со индустриски производи при увозот од ЕУ предвидено е постепено да се либерализира во период од 10 години. Во 10-та година од примената на Спогодбата (2011 година), размената во двете насоки ќе се одвива без царина.

Економски состојби во општина Битола

Бруто годишниот производ во 2011 година во Пелагонискиот плански регион, во кој припаѓа општина Битола учествува со 11,6 % во бруто домашниот производ на Република Македонија.

Споредбата на основните економски показатели на Битола во однос на националната економија и регионот во кој се наоѓа е од суштинско значење за квалитативно согледување на состојбата на локалниот економски развој, во однос на поширокиот економски контекст.

Пелагонискиот регион, според условната поделба на региони на Државниот Завод за Статистика, во однос на неколку важни економски показатели (БДП) е на второ место од вкупно осум региони. Меѓутоа, во однос на стапката невработеност, како регион е на четврто место споредено со просекот на државно ниво.

Во развојот на битолската економија значаен фактор претставуваат природните услови кои придонесуваат за забрзан просперитет на Битола во наредниот период. Ваквите можности се темелат, пред сè на природниот фактор и тоа, во прв ред на: земјоделството, шумарскиот потенцијал, минералното богатство и др.

Битолското поле го опфаќа најголемиот дел од Пелагониската котлина, со вкупна обработлива површина од околу 70.000 ха. Со изградбата на хидросистемот Стрежево, создадени се дополнителни поволни услови за развој на земјоделството и за остварување на многу поголеми приноси. Рамничарскиот и ридско планинскиот рељеф во општината во голема мера го одредува карактерот на земјоделското производство во кое преовладува: сточарството (говедарство, овчарство, козарство и свињарство), живинарството (кокошки) и пчеларство, поледелство: житните култури (пченица, јачмен, рж, овес и пченка), индустриските (сончоглед, маслена репа, тутун, шеќерна репа и друго), фуражните култури, (пченка силажа, луцерка, експарзета, сточен грашок, граорица, вештачки ливади и др.), нивските култури (компир, бостан, грав и друго), градинарските (домат, пиперка, кромид, зелка и др.) овоштарството (јаболко, праски, кајсии, сливи, вишни и друго), лозарството (вински и трпезни сорти), печурки, природни ливади и пасишта. Од ова може да се заклучи дека аграрот во битолскиот регион дава големи можности за развој на стопанството, со отворање на нови работни места, остварување на финансиски ефекти и добар стандард на населението во руралните средини.

Шумското богатство, исто така, претставува солидна основа за подинамичен развој на севкупната економија на општината Битола, околните планини Баба – Пелистер, Кајмакчалан и останатите шумски простори располагаат со големи шумски комплекси од огревно и индустриско дрво.

Битола и пошироката околина се познати и со своето разновидно минерално богатство. Ова особено е однесува на големи количества од лигнит и други неметали. Врз основа на овие природни резерви, од 1983 година работи најголемиот електростопански објект во Македонија, Рударско-енергетскиот комбинат РЕК- Битола. Во овој комбинат се вработени 2.500 лица кои годишно, одложуваат 30 милиони кубници јаловина, ископуваат 6 - 7 милиони тони лигнит, произведуваат 4.2 гигават часови електрична енергија.

Друг значаен крупен капацитет од пошироко општествено значење е хидромелиоративниот гигант Стрежево. ЈП“Стежево“ е основано во 1978 год. Денес ЈП “Стрежево“ има вкупно 220 вработени. Овој систем ги зафаќа сите води од реките Шемница и Драгор со своите притоки и водотеците од Баба планина: Кишавска, Граешка, Остречка, Злокуќанска, Стара Река, Киндерка и истите се влеваат во акумулацијата. Браната е изградена на реката Шемница. Преку главниот доведен канал, се дистрибуира акумулираната вода. Стрежево служи за снабдување на Битола и другите населени места со вода за пиење, ги снабдува со индустриска вода одделните капацитети во Битола меѓу кои и РЕК Битола. Овој систем служи за наводнување на повеќе од 20.200 хектари земја во Пелагонија. Покрај оваа активност, Стрежево се занимава со производство на електрична енергија во своите хидроцентрали, со одгледување на риби и печурки, со угостителски дејности и др. Системот Стрежево исто така, служи за заштита од поплавување на дел од Пелагонија.

Како резултат на вака поволни природни можности, во последните децении почнаа да се валоризираат присутните суровински и ресурсни можности во областа на: металната, текстилната, прехранбената, тутунската, графичката индустрија, производството на млеко и млечни производи, алкохолни и безалкохолни пијалоци, шеќер, квасец, шпиритус и др.

За битолската економија од посебно големо значење се следните деловни субјекти: ЗК Пелагонија, Фабриката за квасец и алкохол, Пелистерка АД, ИМБ Млекара Битола, Пивара Битола, Фабриката за шеќер “4-ти Ноември“, Синпекс – Битола, “Идеал шипка“, “Цермат“, Сокотаб, АД Металец – Заштитно друштво, Заштитно друштво “Енигма“, “Киро Дандаро“, “Микена“, Лантана 2, ГП Пелистер и др. Од текстилната индустрија се истакнуваат Родон, Сат мода, Саитис, Солпро, Мокел - ЕЕИИ, Каревски и др.

Битолската економија игра значајна улога во економијата на Република Македонија.

Од податоците кои постојат произлегува дека во државата суштествуваат следните видови на деловни субјекти: 67.026 претпријатија, 72.749 трговски друштва; 20.917 трговци поединци и 14.865 останати, или вкупно 175.557 субјекти. Со компарација на бројот на субјектите во стопанството во Битола и со таквите во државата, се доаѓа до показател дека Битола има 6,31 % од вкупниот број на овие субјекти во државата.

Локалната економија на Општината Битола се наоѓа во пост-приватизациски циклус и ги следи трендовите на националната економија. Ваквите случувања резултира со непрофитабилност и ликвидирање на големите, поранешни општествени претпријатија или нивна приватизација и силен подем на новонаформирани МСП во приватна сопственост кои стануваат основен двигател на локалната економија. Според спроведеното истражување заклучно со 31.12.2005 год. во Евиденцијата на деловни субјекти што се водеше во Државен завод за статистика во општината се запишани вкупно 11.079 деловни субјекти.

Како и во другите региони и во Општина Битола најзначајни носители на стопанскиот развој се микро и малите претпријатија на кои отстаѓаат 3934 од вкупно 3980 претпријатија.

Во графиконот во продолжение се дадени активни деловни субјекти по големина:

Графикон 1 Активни деловни субјекти по големина во општина Битола

*Извор: Државен завод за статистика, Статистички годишник на Република Македонија, 2013

Од април 2010 година, со цел да се поддржи економскиот развој во Битола, формирана е Фондацијата Бизнис Стартап Центар Битола. Мисијата на Фондацијата е да придонесе кон економски развој во Република Македонија, преку промовирање на претприемништвото на МСП. За да ја исполни својата мисија Фондацијата БСЦ Битола ги поддржува потенцијалните претприемачи за основање или понатамошен развој на нивните бизниси преку понуда на различни видови на услуги: изработка и ревизија на бизнис планови; бизнис обуки кои помагаат во пишување на бизнис план, како и во стекнување на бизнис вештини; обуки наменети за бизнис секторот; комплетно следење на развојот на компаниите пред и по самата регистрација; поволни микро-кредитни линии за мали и средни претпријатија; рефундација на средства за основање нова компанија; анализи на пазарот; бизнис консултации, советувања и коучинг; вмрежување; промоција на поддржаните компании; организирање и поддршка на семинари и конференции; канцелариски простор (конференциски сали и тренинг сали); подготвување и објавување на стручни материјали и публикации-(издадени се преку 20 стручни книги и публикации) итн.

Почнувајќи од 2011-та, Фондацијата го имплементира проектот на УСАИД “Бизнис без граници“ (2011-2014), со износ од 1,3 милиони американски долари. Целта на проектот е забрзување на економскиот раст во југозападна Македонија преку активности за олеснување на основање на нови претпријатија: раст и конкурентност на постојните МСП; создавање на работни места и можности за вработување и подобрување на регионалната рамка за развој МСП преку активностите на БСЦ Битола, Бизнис Инкубаторот, како и локалните и регионални партнери во јавниот, приватниот, граѓанскиот и академскиот сектор. Во рамките на тековниот проект е и поддршката на креативни и иновативни бизниси, односно креирањето на сет од алатки за трансфер на технологија. Функционирањето на БСЦ Битола, како и учеството на претставник од БСЦ во ЛЕСС Битола е од големо значење за економскиот развој на Општина Битола.

Во однос на структурата на деловните субјекти доминантни дејности во Општина Битола се: трговија на големо и мало, поправка на моторни возила и мотоцикли; транспорт и складирање и преработувачка индустрија. Структурата на деловните субјекти во Општина Битола е дадена во Табела 2.

Табела 2 Структура на деловните субјекти според Националната класификација на дејности по стопански сектори:

Реден број	Стопански сектор	Број на регистрирани субјекти
1	Земјоделство, шумарство и рибарство	277
2	Рударство и вадење на камен	6
3	Преработувачка индустрија (производство на прехранбени производи и пијалоци, производство на тутунски производи, текстилни ткаенини, штавење, доработка и производство на кожа, производство на куфери, торби и обувки, преработка на дрво и производи од дрво, производство на целулоза, хартија и производи од хартија)	364
4	Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација	5
5	Снабдување со вода, отстранување на отпадни води, управување со отпад и дејности за санација на околината	12
6	Градежништво	163
7	Трговија на големо и мало, поправка на моторни возила и мотоцикли	1 498
8	Транспорт и складирање	388
9	Објекти за сместување и сервисни дејности со храна	244
10	Информации и комуникации	68
11	Финансиски дејности и дејности на осигурување	16
12	Дејности во врска со недвижен имот	15
13	Стручни, научни и технички дејности	297
14	Административни и помошни услужни дејности	84
15	Јавна управа и одбрана, задолжително социјално осигурување	9
16	Образование	59
17	Дејности на здравствена и социјална заштита	192
18	Уметност, забава и рекреација	71
19	Други услужни дејности	212
20	Дејности на домаќинствата како работодавачи, дејности на домаќинствата кои произведуваат разновидна стока и вршат различни услуги за сопствени потреби	/
21	Дејности на екстратериторијални организации и тела	/
Вкупно		3 980

Во насока на создавање на поволни услови за развој на индустријата во Општина Битола, Владата на РМ донесе уредба за земјиштето во Индустриската зона „Жабени“ за производствени капацитети да се продава со почетна цена за надавање од 1 евро за метар квадратен. Исто така, доколку се вработат 300 ново-вработени лица, инвеститорот се ослободува целосно од надоместок за комунална инфраструктура.

Рурален развој во Општина Битола

Согласно Акциониот план за рурален развој на Општина Битола за периодот 2010 – 2012 година, Стратешките цели на Општината се фокусирани во следните области: комплетно заокружување на LEADER пристапот како официјална Програма за рурален развој на Општина Битола со зајакнување на капацитетите на Групата за Рурален Развој за имплементација и генерирање на активности за одржлив регионален рурален развој; подобрување на животните услови на луѓето во погранично-низинскиот регион преку применување на нови технологии во земјоделството, производство на храна според ЕУ

стандарите и подобрување на културно-забавниот живот и подобрување на животните услови во ридско-планинскиот регион преку јакнење и развој на алтернативниот туризам.

На следната слика е претставена шемата на Акциониот план за рурален развој на општина Битола.

Слика 2 Приказ на Акциониот план за рурален развој на општина Битола

Меѓународна соработка на Општина Битола

Општината Битола има воспоставено континуирана добра соработка со сите амбасади и конзулати на држави во Република Македонија и други меѓународни претставници. Како резултат на добрата соработка, во Битола се отворени почесни конзулати и тоа на: Република Франција, Велика Британија, Република Турција, Руската Федерација, Република Словенија, Република Хрватска, Република Романија, Република Србија, Република Украина, Република Унгарија, Република Грција, Република Црна Гора и Република Бугарија.

Во Битола функционира американско информативно катче наречено "American Corner", а активни се и повеќе здруженија за пријателство и соработка од: Франција, Германија, Грција, Србија, Хрватска, Русија, Романија, Велика Британија, Кина, Австрија, САД, Полска и др.

Општина Битола долги години успешно ја негува соработката со повеќе градови – општини од странство, а тие се: Епинал од Франција, Крањ од Словенија, Бурса од Турција, Павловск (Санкт Петербург) – Руска Федерација, Трелеборг - Шведска, Рокдејл (Сиднеј) – Австралија, Инерштад (Виена) – Австрија, Пожаревац, Горни Милановац, Стариград (Белград) – Србија, Херцег Нови – Црна Гора, Кајзерлаутерн – Германија, Сплит – Хрватска, Кременчук – Украина, Лерин, Воден, Кожани.

Активната меѓународна соработка на Општината придонесува кон успешна меѓународна промоција, која се очекува да изврши значително влијание за подобрување на квалитетот на живот на граѓаните на Општина Битола на среднорочно и долгорочно ниво.

Состојба со невработеност во општина Битола

Заклучно со 31.10.2013 година, во Агенцијата за вработување на Република Македонија во Битола се евидентирани 6.699 невработени лица. Според местото на живеење на невработените лица, од вкупниот број на невработени, 5.244 се невработени лица кои потекнуваат од град, додека од селата како невработени се пријавиле 1.455. Мажите во вкупниот број на евидентирани невработени се застапени со 51% или 3.412 лица, во споредба со жените кои во вкупната невработеност учествуваат со 49% или 3.287.

Табела 3 Број на невработени во Општина Битола согласно полова структура и место на живеење

Центар за вработување	Вкупно	Мажи	Жени	Град	Село
Општина Битола	6699	3412	3287	5244	1455

Според националната структура, распределбата на невработени во општината е следна:

Табела 4 Број на невработени во Општина Битола согласно националната припадност

Центар за вработување	Македонци	Албанци	Турци	Роми	Срби	Власи	Бошњаци	Други
Општина Битола	6321	135	100	61	25	18	1	38

Согласно националната структура на невработените лица, најголем дел или 94% од невработените лица се Македонци; 2% се Албанци, 1.4% се Турци, додека останатите 2.6% од невработените лица отпаѓаат на другите националности.

Карактеристики на невработени според старосната структура

Анализата на старосната структура на евидентираниите невработени лица, во Агенцијата за вработување на Република Македонија, покажа дека со најголем процент од невработените лица заземаат оние со возрастна структура од 60 и повеќе години, по нив следат лица со возраст од 25 до 29 години и 50 до 59 години.

Табела 5 Број на невработени во Општина Битола согласно возрастна структура

Центар за вработување	15-19 год	20-24 год	25-29 год	30-34 год	35-39 год	40-44 год	45-49 год	50-54 год	55-59 год	од 60 години и повеќе
Општина Битола	84	614	1030	730	567	570	532	552	775	1245

Карактеристики на невработени според образование

Анализата на невработените лица според степенот на образование, заклучно со 31.10.2013 година укажува дека 1.581 невработени лица се без образование и невработени со основно образование; 1.121

лице се со непотполно средно образование; 2.065 лица се со завршено средно образование; 399 лица со више образование; 1.430 со високо образование и 103 невработени лица со звање магистер на наука.

Локална даночна политика на Битола

Во согласност со генералниот процес на децентрализација во Република Македонија, еден од клучните димензии е и фискалната децентрализација, т.е. фискална автономија во надлежноста на локалните самоуправи. Освен трансферите од буџетот на централната влада, кои секако следуваат во согласност со Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа (ЕЛС), други закони и пратечка регулатива им овозможуваат на ЕЛС финансиска автономија и во одредувањето на висината на следниве даноци и давачки на локално ниво:

- Даноци на недвижен имот, поклон и наследство (Закон за даноци на имот)
- Комунални такси за приклучување и користење на сите видови на комуналната инфраструктура (Закон за комуналните такси), и
- Административни такси (Закон за измени на законот за административни такси)

Висината на овие локално дефинирани даноци и давачки, како и ефикасноста во нивното дефинирање и издавање дозволи и документација за старт на нови бизниси, како и проширување на дејноста или обемот на постоечките бизниси (фирми) се еден од клучните фактори на локалниот бизнис амбиент на локално ниво.

Данокот на имот во општината изнесува 0,10% од утврдената пазарна вредност на недвижноста; данокот на наследство и подарок за наследник од втор наследен ред изнесува 2%, додека за наследник од трет наследен ред е 4%, а данокот на промет на недвижности во општината изнесува 3%.

1.2.3 Социјални фактори

Демографски карактеристики

Густина на населението во Општина Битола е 788 лица/км². Според податоците од Државниот завод за статистика на Република Македонија, бројната состојба на населението заклучно со 31 декември 2012 година изнесува 92 905 жители, од кои 45 664 се мажи, а 47 241 се жени.

Согласно новата територијална поделба на Република Македонија од 2004 година, подрачјето на Општината Битола е утврдено со закон и ги опфаќа градот Битола и 65-те села: Барешани, Бистрица, Братин Дол, Брусник, Буково, Велушина, Габалавци, Гопеш, Горно Егри, Горно Оризари, Граешница, Дихово, Доленци, Долно Егри, Долно Оризари, Драгарино, Драгожани, Драгош, Древеник, Ѓавато, Жабени, Злокуќани, Кажани, Канино, Карамани, Кишава, Кравари, Крклино, Кременица, Крстоар, Кукуречани, Лавци, Лажец, Лера, Лисолај, Логоварди, Лопатица, Магарево, Маловиште, Метимир, Меџитлија, Нижеполе, Ново Змирнево, Облаково, Олевени, Оптичари, Орехово, Острец, Поешево, Породин, Рамна, Раштани, Ротино, Свиниште, Секирани, Снегово, Средно Егри, Српци, Старо Змирнево, Стрежево, Трн, Трново, Цапари, Црнбуки и Црновец.

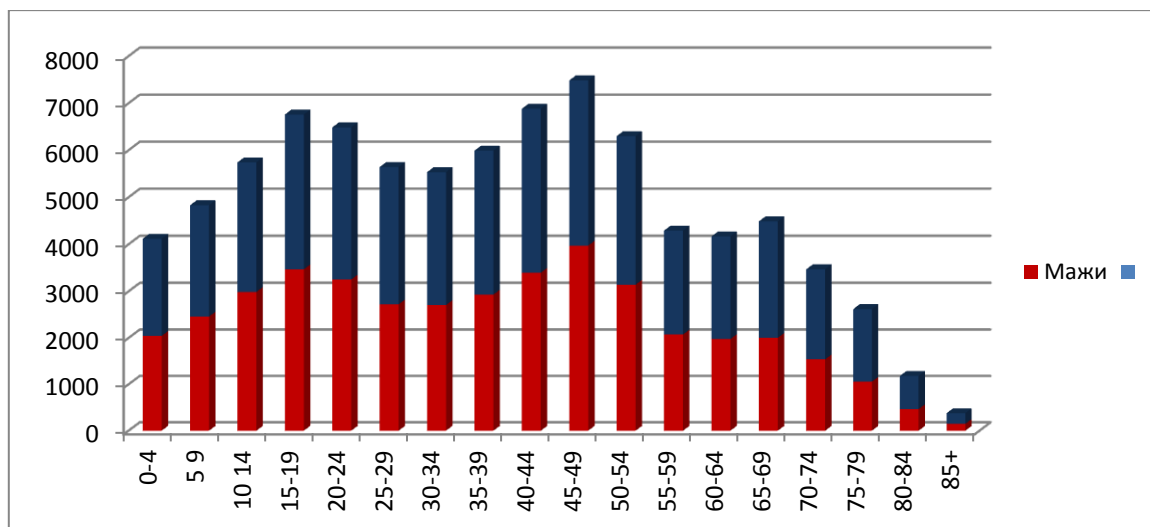
Возрасна и полова структура на населението

Популацијата која ја населува општината Битола се карактеризира со значителни промени во насока на намалувањето на учеството на младите и значителен пораст на уделот на повозрасното население. Општината и градот Битола се вбројува во групата на општини – градови со ниска стапка на наталитет, морталитет и природен прираст во Република Македонија. Оваа состојба директно е условена од зголемениот број на миграции во странство и тоа на младо фертилно население, потоа голем број на

неженето-немажено население, односно население кое не стапува во брак, како и големиот број на мали семејства со едно до две деца.

На следните табели, прикажани се возрастната и половата структура на населението:

Графикон 2 Возрастна и полова структура на населението

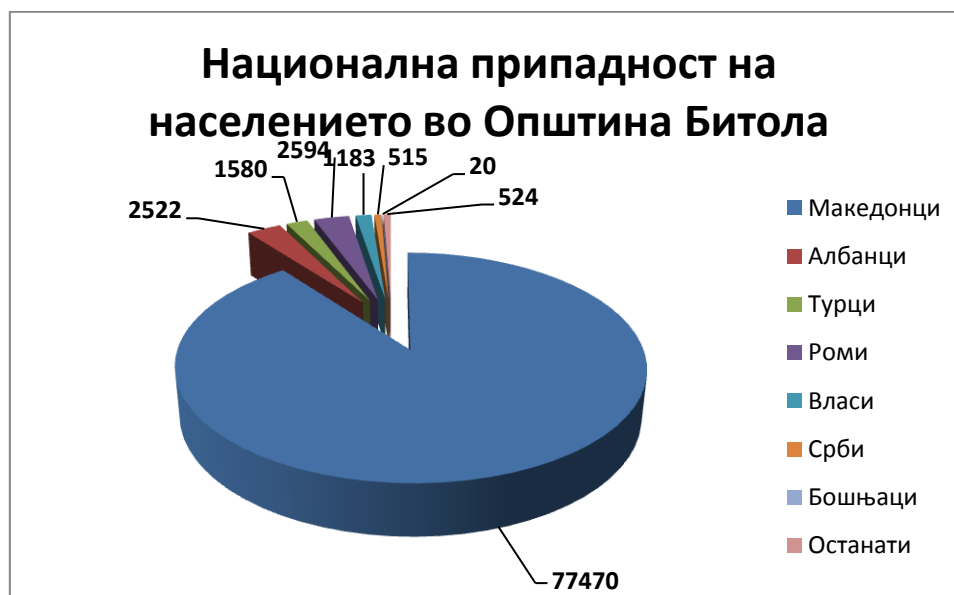

Во однос на старосната структура на населението, старосната група од 45 - 49 години опфаќа најголем број од населението во Општина Битола со 8,7%.

Национална припадност на населението во општина Битола

Најголем дел од населението во Општина Битола е од македонска национална припадност, по што следуваат Албанци, Роми и Турци. Останатите националности во општината се застапени со помал процент..

Графикон 3 Национална припадност на населението во Општината

Миграции

Општина Битола нема силно изразени миграциони карактеристики. Според податоците од Државниот завод за статистика, во изминативе три години бројот на доселени и отселени лица е во благ пораст. Какракартеристично за општината е дека бројот на доселени лица е поголем од бројот на отселени лица и за 2012 година овој баланс изнесува 448 доселени лица и 398 отселени лица.

Табела 6 Доселени и отселени лица во општина Битола

Година	ДОСЕЛЕНИ ЛИЦА				ОТСЕЛЕНИ ЛИЦА			
	Вкупно	од друга општина	од друго место во иста општина	од друга држава	Вкупно	во друга општина	во друго место во иста општина	во друга држава
2010	382	247	95	40	306	211	95	-
2011	395	256	104	35	386	282	104	-
2012	448	300	128	20	398	269	128	1

Извор: Државен завод за статистика, Миграции 2010, 2011, 2012

Како резултат на атрактивноста на многубројните научно-образовни институции кои се наоѓаат во границите на општината, постои зголемување на бројот на привремено присутни лица, кои мигрираат во општината на различни временски интервали.

Образование

Според досегашната ситуација на подрачјето на општина Битола подрачната единица на Министерство за образование и наука од Битола е надлежна за основното и средно образование. Според генералниот процес на децентрализација во РМ, и конкретно според Законот за локална самоуправа, од 2005 година, надлежноста за организирање на образованието и предшколското згрижување на децата е дел од ингеренциите на локалната самоуправа. Во општината Битола функционираат 11 Градинки, 12 Основни училишта, 7 Средни училишта и 7 Високо образовни институции.

Предучилишно воспитание

Во Општина Битола активно работат две Јавни општински установи- детски градинки:

- ЈОУДГ “Естреја Овадија Мара“ и
- ЈОУДГ “Мајски цвет“

Во склоп на ЈОУДГ “Естреја Овадија Мара“ работат 5 детски градинки: Пролет, Вангел Мајорот, Снегулка, Колибри и Росица, а додека под ЈОУДГ “Мајски цвет“ - 6 детски градинки: Мајски цвет, Коца Василева, Кокиче, Качунка, Пеперутка и Славејче.

Основно образование

Во општина Битола има дванаесет основни општински училишта:

Табела 7 Основни училишта и број на ученици во општинските училишта во Општина Битола

Училиште	Број на ученици
1.ОУ “Климент Охридски“	987
2.ОУ “Горги Сугарев“	873

3.ОУ "Гоце Делчев" Битола	795
4.ОУ „Тодор Ангелевски“	944
5.ОУ „Св Кирил и Методиј“	418
6.ОУ „Коле Канински“	851
7.ОУ „Стив Наумов“	682
8.ОУ „Трифун Пановски“	449
9.ОУ „Елпида Караманди“	746
10.ОУ „Даме Груев“	813
11.ОУ „Крсте П. Мисирков“	486
12.ОУ „Александар Турунцев“	209

Средно образование

Средното образование во општина Битола се одвива во 7 средни општински училишта и две приватни училишта:

1.Гимназија "Јосип Броз – Тито" - Број на ученици: 791

- општествено - хуманистичко подрачје
- природно - математичко подрачје
- јазично - уметничко со специјална јазична паралелка со експериментална настава за изучување на германскиот јазик

2.СОУ "Таки Даскало" - Број на ученици: 1547

- **гимназиско образование**
 - јазично- уметничко
 - општествено- хуманистичко
 - природно- математичко
- **геолошко-рударска и металуршка струка**
 - геолошко- рударски техничар
 - ракувач на рударски машини - III степен
- **сообраќајна струка**
 - сообраќаен техничар
 - техничар за транспорт и шпедиција
- **текстилно-кожарска струка**
 - конфекциски техничар
 - конфекционер- III степен
- **графичка струка**
 - графички техничар
 - печатар - III степен
 - книговезец – картонажер - III степен.

3.СОЕУ "Јане Сандански" - Број на ученици: 543

- **економско- правна и трговска струка**
 - економски техничар

4.СОЕМУ "Ѓорги Наумов" - Број на ученици: 891

- **електротехничка струка**
 - електротехничар за компјутерска техника и автоматика
 - електротехничар за електроника и телекомуникации
 - електротехничар - енергетичар
 - електроинсталатер и монтер- III степен
- **машинска струка**
 - машински техничар
 - машинско - енергетски техничар

- машински- воздухопловен техничар
- металостругар – металоглодач - III степен
- автомеханичар - III степен
- машински техничар - III степен

5.СОМУ "Д-р Јован Калаузи" - Број на ученици: 1010

- **Здравствена струка**
 - медицинска сестра- техничар;
 - забен техничар
 - фармацевтско-лабораториски техничар
 - медицински-лабораториски техничар
 - физиотерапевтски техничар
 - гинеколошко-акушерска сестра
- **Лични услуги**
 - техничар за очна оптика

6.СОЗУ "Кузман Шапкарев" - Број на ученици: 214

- **Земјоделска,**
- **Ветеринарна и**
- **Земјоделско-ветеринарна** од кои се продуцираат следните образовни профили:
 - техничар по хортикултура;
 - земјоделски техничар;
 - техничар по земјоделска механизација;
 - хидро-мелиоративен техничар;
 - ветеринарен техничар.

7.Државно средно музичко училиште - Број на ученици: 134

- **уметничка струка - музичка уметност**
 - музичар теоретичар
 - музичар изведувач

* Во состав на Државното музичко училиште работи и основно музичко училиште каде се едуцираат 238 ученици распоредени во 14 паралелки.

Приватни средни училишта во Битола

Гимназија „Прва Приватна Гимназија - Битола“

- **Гимназиска насока**
- **Економски насоки:**
 - Деловен секретар
 - Економски техничар
 - Правен техничар
 - Техничар за трговија и маркетинг

Приватно средно стручно училиште „САБА“ - Средношколска Академија за Бизнис Администрација

- Бизнис асистент
- Административен асистент
- Асистент по информатика
- Хотелско – туристички асистент

Во рамките на општината функционира и Државен ученички дом "Мирка Гинова". Домот започнува со работа во 1960 година како Дом за средношколска младина. Истиот е со капацитет од 280 легла, распоредени во 73 соби. Моментално во него престојуваат околу 200 средношколци од другите градови

од Републиката, а од учебната 2005/06 престој во домот е дозволен и за студенти, така што нивниот број во моментот изнесува околу 60. Во домот постои и можност за пансионска исхрана и тоа со 3 оброци за учениците и 2 за студентите.

Високо образование

Универзитетот "Св. Климент Охридски" - Битола, познат со акронимот УКПО, е вториот државен Универзитет во Република Македонија, најзначајна установа од областа на високото образование во Регионот на Југозападна Македонија. Специфичната хетерогена, образовна понуда на Универзитетот којашто покрива најразлични научни дисциплини и едуцира профили компатибилни со барањата на актуелниот пазар на трудот е претставена со 63 студиски програми за I циклус студии (додипломски), 82 за II циклус студии (последипломски) (од кои 18 специјалистички) и 16 студиски програми за III циклус студии (докторски) распределени на 12-те единици: десет факултети, една висока стручна школа и Научниот институт за тутун. Во составот на УКПО со статус на придружни членки се и две научно - истражувачки единици единствени од ваков вид во државата, Универзитетска библиотека и Студентски дом.

Универзитетот "Св.Климент Охридски"-Битола по многу обележја е специфична високообразовна институција. Тој е флексибилен, динамичен во процесот на едукацијата, препознатлив и настојува да ја негува сопствената различност. Развивајќи ја меѓуинституционалната соработка на национално и меѓународно рамниште, Универзитетот успешно ја дефинира својата определба за реформски чекори за следење и доближување до европските стандарди во високото образование.

Факултети кои функционираат во рамки на Универзитетот „Св Климент Охридски“ – Битола

Технички факултет-Битола со дисперзирани студии во Велес и Прилеп

Машински отсек

Четиригодишни студии:

- Општо машинство
- Инженерство за заштита на животната и работната средина

Тригодишни стручни студии:

- Енергетика и заштита на животната средина

Отсек за сообраќај и транспорт

Четиригодишни студии:

- Сообраќајно-транспортни системи и технологии
- Сообраќајно-транспортно инженерство
- Сообраќајно-транспортна телематика

Тригодишни стручни студии:

- Патен транспорт

Графички отсек

Четиригодишни студии

- Графичко инженерство

Електротехнички отсек

Четиригодишни студии

- Електроенергетски системи

Тригодишни студии

- Електротехника, електроенергетика и електроника

Отсек Индустриски менаџмент

Четиригодишни студии

- Индустриски менаџмент

Отсек за Информатика и компјутерска техника

Четиригодишни студии

- Компјутерски науки и инженерство

Тригодишни студии

- Информатика и компјутерска техника

Отсек Мехатроника

Четиригодишни студии

- Мехатроника

Отсек Информатика и техничко образование (Заедничка студиска програма со Педагошки факултет-Битола)

Четиригодишни студии

- Информатика и техничко образование

На Технички факултет-Битола се изведува настава од Втор циклус студии на тринаесет студиски програми, а на Трет циклус студии се изведува настава на пет студиски програми.

Економски факултет-Прилеп

Студиски програми:

- Е-бизнис
- Меѓународна економија и бизнис
- Маркетинг-менаџмент
- Сметководство,финансии и ревизија
- Финансиски менаџмент
- Менаџмент и бизнис
- Бизнис информатика
- Банкарство и финансиски менаџмент
- Иновациски и проектен менаџмент

На Економски факултет-Прилеп се изведува настава од Втор циклус студии на десет студиски програми, а на Трет циклус студии на три студиски програми.

Воедно се изведува и настава од Мастер студии по бизнис администрација на Френклин универзитетот од Охајо, САД, а на трет циклус студии се изведува настава по студиската програма од Проектот DOCSMES.

Факултет за угостителство и туризам Охрид со дисперзирани студии во Велес

Четиригодишни студии:

- Туризам
- Осигурување
- Царина и шпедиција
- Менаџмент во услужниот сектор
- Гастрономија, исхрана и диететика
- Безбедност и финансиска контрола (Зедничка студиска програма со Факултетот за безбедност-Скопје)

Тригодишни студии:

- Хотелски и ресторантски менаџмент
- Гастрономија

На Факултетот за туризам и угостителство-Охрид се изведува настава на Втор циклус студии на осум студиски програми и една студиска програма од Трет циклус студии.

Педагошки факултет-Битола

Студиски програми:

- Наставник за одделенска настава
- Воспитувачи
- Македонски јазик и книжевност
- Англиски јазик и книжевност
- Германски јазик и книжевност
- Информатика и техничко образование (Заедничка студиска програма со Технички факултет-Битола)

На Педагошки факултет-Битола се изведува настава од Втор циклус студии на девет студиски програми ,а на Трет циклус студии на три студиски програми.

Факултет за биотехнички науки – Битола

Четиригодишни студии:

- Преработка на анимални производи
- Менаџмент во биотехниката
- Квалитет и безбедност на храна

Тригодишни студии:

- Фармерско производство

На Факултетот за биотехнички науки - Битола се изведува настава од Втор циклус на студии на шест студиски програми,а на една студиска програма се изведува настава за Специјалистички студии.

Факултет за администрација и менаџмент на информациски системи

Студиски програми:

- Менаџмент на информациски системи
- Менаџмент за оперативно работење
- Инженерство и менаџмент на софтверски апликации
- Јавна администрација
- Европски интеграции и менаџирање со европски проекти

На Факултетот за администрација и менаџмент на информациски системи-Битола се изведува настава од Втор циклус студии на осум студиски програми, а на Трет циклус студии на две студиски програми.

Факултет за безбедност - Скопје

Студиски програми:

- Криминалистика
- Безбедност и финансиска контрола (Зедничка студиска програма со Факултетот за туризам и угостителство-Охрид)

На Факултетот за безбедност-Скопје се изведува настава од Втор циклус студии на четири студиски програми, а на Трет циклус студии на една студиска програма.

Правен факултет-Кичево со дисперзирани студии во Битола и Струга

Студиска програма:

- Правни студии

На Правен факултет-Кичево и дисперзираните студии во Битола се изведува настава на Втор циклус студии на три студиски програми.

Технолошко-технички факултет-Велес со дисперзирани студии во Битола и Кичево

Студиски програми:

- Прехранбена технологија и биотехнологија
- Нутриционизам

На Технолошко-технички факултет-Велес се изведува настава на Втор циклус студии на три студиски програми.

Ветеринарен факултет-Битола

Студиска програма:

- Ветеринарна медицина (5+0)

Висока медицинска школа Битола

Тригодишни студии:

- Општа медицинска сестра
- Медицинско-лабораториски аналитичар
- Акушерка
- Физиотерапевт
- Радиолошки техничар

На Високата медицинска школа – Битола се изведува настава за Специјалистички студии на петнаесет студиски програми во траење од два семестри.

Научен институт за тутун - Прилеп

Најстарата научна установа на Универзитетот и единствената од овој вид во Република Македонија, Институтот за тутун во Прилеп, е основана уште во 1924 година и тоа како прва организирана научно-истражувачка единица во земјата. Со основањето на Универзитетот, Институтот станува негова членка од редот на научно-истражувачките установи.

Научно-истражувачка дејност се остварува преку следниве одделенија:

- Одделение за генетика, селекција и семеконтрола;
- Одделение за агротехника на тутунот;
- Одделение за заштита на тутунот од болести, штетници и плевели;
- Одделение за технологија, ферментација и фабрикација;
- Одделение за хемија на тутунот, тутунскиот чад, резидуи од пестициди и биохемија и
- Одделение за економско планирање и програмирање

Во рамките на оваа научна установа се организираат и постдипломски студии во следниве области:

- Производство на тутун
- Обработка и преработка на тутун
- НУУБ “Св. Климент Охридски” - Битола

Националната установа универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски” со своето 65 годишно постоење многу придонесе за културното живеење не само во градот Битола каде што е лоцирана, туку и на поширок план, во државата, особено со вградувањето на универзитетската компонента во нејзиното делување, со чинот на добивање статус на членка на Универзитетот само една година по основањето на Универзитетот, односно во 1980 година. Значајни статусни промени во функционирањето на оваа установа претставува нејзиното утврдување, со одлука на Владата на Република Македонија, како национална установа од областа на културата, во 2003 година.

Организационата структура подразбира 8 организациони единици - оддели:

1. Комплетирање на библиотечниот материјал,
2. Библиотечно - библиографски информации
3. Обработка на монографски и периодични публикации,
4. Унапредување на библиотекарството,
5. Посебни книжни фондови,
6. Позајмување и услуга,
7. Заштита и репрографија
8. Општи служби

- Студентски Дом “Кочо Рацин” - Битола

Во составот на Универзитетот постои само една установа од овој вид, а тоа е Студентскиот дом “Кочо Рацин” во Битола. Оваа државна установа со својата основна дејност овозможува обезбедување услови за сместување и исхрана на студентите кои студираат на високообразовните установи во Битола и во извесна мера, иако недоволно, заради ограничените капацитети, прифаќа за сместување и организирана исхрана дел од овие студенти.

Дејноста се реализира преку сместувачки капацитет од 360 легла, распоредени во 113 соби и постојана можност за подготовка на 2000 оброци дневно, со што може да им се излезе во пресрет и на студенти кои се приватно сместени. За задоволување на другите потреби на студентите сместени во Домот, опремени се посебни простории за читални и занимални, а просторната лоцираност овозможува практикување на спортско-рекреативни активности за што постојат специјално наменети терени за мал фудбал, кошарка, одбојка и слично.

Приватната високообразовна установа Меѓународен Славјански Универзитет „Гаврило Романович Державин“ – Свети Николе е акредитирана високообразовна установа која започна со работа во 2004 година во Св. Николе, под називот Меѓународен Славјански Институт. Денес МСУ функционира како Корпоративен Меѓународен Славјански Универзитет под заедничкото лого со Тамбовскиот универзитет, руски државен универзитет од градот Тамбов, Русија.

Факултети кои функционираат во рамки на Меѓународен славјански институт Москва - Филијала Македонија, претставништво Битола се:

- Факултет за економија:
- Факултет за психологија:
- Факултет за информатика
- Факултет за безбедносно инженерство

1.2.4 Технолошки фактори

Инвестиции во основни средства

Инвестициите во основни средства во Република Македонија, за последните три години, а според намената на вложувањата се дадени во табелата подолу.

Како што може да се види од табелата, на ниво на држава за 2011 година, најголеми инвестиции во основни средства имало во секторите:градежништво (29 594 милиони денари), преработувачка индустрија (12 548 милиони денари) и транспорт и складирање (11 331 милиони денари)

Табела 8 Инвестиции во основни средства во Република Македонија според намената на вложувања

Намена на инвестициите (во милиони денари)	2009	2010	2011
	81 872	78 805	94 698
Земјоделство, шумарство и рибарство	3 039	2 356	2 022
Рударство и вадење на камен	441	626	1 124
Преработувачка индустрија	14 514	10 327	12 548
Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација	7 310	7 079	6 570

Снабдување со вода; отстранување на отпадни води, управување со отпад и дејности за санитација на околината	2 067	4 436	1 507
Градежништво	24 495	28 769	29 594
Трговија на големо и трговија на мало; поправка на моторни возила и мотоцикли	6 286	8 057	8 720
Транспорт и складирање	2 124	2 146*	11 331
Објекти за сместување и сервисни дејности со храна	2 600	2 017*	858
Информации и комуникации	6 793	5 449	4 722
Финансиски дејности и дејности на осигурување	2 305	1 890	1 673
Дејности во врска со недвижен имот	290	277	706
Стручни, научни и технички дејности	258	115	835
Административни и помошни услужни дејности	206	442	433
Јавна управа и одбрана; задолжително социјално осигурување	5 553	6 341	7 252
Образование	1 286	1 389	869
Дејности за здравствена и социјална заштита	949	886	2 654
Уметност, забава и рекреација	1 265	324	1 065
Други услужни дејности	91	42	217

*Извор: Државен завод за статистика - Инвестиции во основни средства, 2011

На следната табела се дадени Инвестиции во основни средства според намената на вложувањата за општина Битола.

Табела 9 Инвестиции во основни средства според намената на вложувањата за општина Битола

Дејност	Инвестиции во милиони денари
Преработувачка индустрија	364
Градежништво	349
Трговија на големо и трговија на мало: поправка на моторни возила, мотоцикли	158
Транспорт и складирање	117
Објекти за сместување и сервисни дејности со храна	9
Дејности во врска со недвижен имот	1
Јавна управа и одбрана; задолжително социјално осигурување	21
Образование	16
Дејности на здравствена и социјална заштита	379

Уметност, забава и рекреација	10
Административни и помошни услужни дејности	1
Снабдување со вода; отстранување на отпадни води, управување со отпад и дејности за санација на околината	59
Снабдување со електрична енергија, гас пареа и климатизација	17
Рударство и вадење камен	18
Земјоделство, шумарство и рибарство	29
Финансиски дејности и дејности на осигурување	7

*Извор: Државен завод за статистика - Инвестиции во основни средства, 2011

Истражување и развој

Економската и социјалната добросостојба на Република Македонија зависи од динамиката на продукцијата и квалитетот на апликацијата на новите знаења. Зголемувањето на компетентноста и конкурентноста на македонското општество во меѓународни рамки се објективизира во четири клучни процеси: подигањето на моќта на образованието, развојот на науката, негувањето и дисеминацијата на културата и културните вредности и стимулирањето на истражувањето и иновациите. За таа цел, согласно Националната програма за развој на образование во Република Македонија, Министерството за образование и наука презема мерки за стимулирање и поддршка на иницијативите кои се фокусирани во развојот на овие клучни полиња.

Во моментот, истражувањето и развојот во Македонија е на многу ниско ниво. Согласно Националната програма за развој на образование во Република Македонија, состојбата во Република Македонија и економската криза доведоа до уште подрастично опаѓање на можностите за примена на науката во развојот на економијата во земјата. Ваквата состојба предизвикува намалување на соработката на научноистражувачки план меѓу универзитетите, научните институции и економските субјекти. Научно-истражувачката работа во голема мерка се реализира во скромни услови и со минимални средства.

Во наредниот период, Министерството за образование и наука ќе преземе мерки за креирање на балансиран и флексибилен систем на соработка меѓу клучните партнери во истражувањето и развојот. Напоредно со тоа, ќе се направат напори за зголемување на партиципацијата во интернационалните истражувачки и иновациони мрежи и зајакнување на истражувачката инфраструктура.

Покрај тоа, посебен акцент ќе се стави на поврзувањето на образованието и истражувањето со пазарот на трудот. Со воведување на новите мерки, образованието ќе обезбеди комуникација на истражувањето со променливите потреби во сферата на трудот. Овие потреби во голема мера ќе ги детерминираат карактерот и содржината на образовната политика и планирањето на образованието и обуката во идниот период. Поврзувањето на образованието и истражувањето со пазарот на трудот ќе биде подобро со инсталирање на механизми за зголемена соработка со бизнисот и индустријата.

Еден од инструментите со кои Европската Унија ќе ја исполнува новата Лисабонска агенда се и т.н. Програми на заедницата, фондови наменети за најразлични проекти на корисници од државите-членки, кои треба да придонесат за натамошна продлабочена европска интеграција во дадени области и кои, со текот на времето, можат да прераснат во заедничка политика на ЕУ. За да се обезбеди подобро искористување на средствата распределени во различните програми на заедницата, европската комисија дури и ги поедностави програмите опфатени со финансиската рамка 2007-2013. Имено, сега постојат т.н. рамковни програми кои обединуваат неколку програми од претходната финансиска рамка, така што дојде

до унифицирање на правилата за поголема прегледност на програмите кои порано се финансираа и на оние кои се предвидени за периодот 2007-2013.

Со цел унапредување на истражувањето и науката, Македонија има на располагање неколку Европски програми. Програмата ЕУРЕКА е насочена кон развој на пазарно-ориентирани нови технологии и производи. Оваа програма им нуди на македонските истражувачки и индустриски организации конкретни можности за вклучување и соработка во меѓународни иновативни проекти. ЕУРЕКА ќе ги подобри активностите на македонските мали и средни претпријатија, големите компании, истражувачките центри, универзитетите и јавната администрација во насока на развој на пазарно-ориентирани проекти неопходни за поддршка на економскиот раст. Покрај тоа, на Македонија и се на располагање и средствата од Седмата рамковна програма на Европската Унија 2007-2013 наменета за најразлични истражувачки активности, почнувајќи од истражувања на политиките, па сè до најсложени технолошки истражувања. Со Програмата за конкурентност и иновации, која вреди 3,62 милијарди евра за периодот 2007-2013, претпријатијата, истражувачките центри, синдикатите, асоцијациите, агенциите, коморите, корпорациите, банките, инвестиционите фондови и уште многу други субјекти во Македонија можат да ги користат овие поволности и тоа во форма на грантови со цел создавање на нови претпријатија, подобрување на извозот, зголемување на инвестициите, отворање на нови работни места и поддршка на производните процеси во различни области. Оваа програма се состои од три дела, и тоа: 1) Програмата за претприемништво и иновации; 2) Програмата за поддршка на политиката за информатичка комуникациска технологија, и 3) Програмата Интелигентна Енергија Европа.

Имајќи го во предвид фактот дека во општината Битола се наоѓа еден од универзитетските центри во Македонија, Универзитетот Св. Климент Охридски, дел од активностите на ЛЕСС на Битола треба да се насочат кон искористување на расположливите човечки капацитети и расположливата финансиска поддршка од националните и европските програми во оваа област.

1.2.5 Правни фактори

Најголем дел од меѓународните прописи и инструменти со кои се регулира областа на социо-економскиот развој, како и конвенции, национални закони и други прописи се донесени во државата. Реален проблем е несоодветна имплементација на постоечките законски рамки заради слабите механизми на спроведување и мониторинг. Меѓутоа, државата константно спроведува реформи и ги јакне капацитетите на сите релевантни чинители во општеството со цел да се подобри ситуацијата.

1.2.6 Еколошки фактори

Со процесот на децентрализација на власта, решавањето на еколошките проблеми и заштитата на животната средина е доделена во надлежност на локална самоуправа.

Единиците на локална самоуправа играат клучна улога во спроведување на голем дел од барањата, регулирани со националната законска регулатива од областа на животната средина. Некои од нив се следните:

- Формирање на локални мрежи за мониторинг на одделни медиуми и области од животната средина и доставување на податоците од истите, по претходно пропишани услови, до Министерството за животна средина и просторно планирање;
- Информирање на јавноста за случаите за надминување на дозволените емисии на загадување на животната средина и донесување акти за преземање на задолжителни мерки, доколку загадувањето е ограничено на подрачјето на територијата на општината;
- Воспоставување и одржување на Информативен систем, односно воспоставување и одржување на Регистар на загадувачки материји и супстанции и нивните карактеристики за подрачјето на општината и Катастар на животна средина и доставување на добиените податоци до надлежното министерство, најмалку еднаш месечно;

- Изготвување на Извештај за состојбата на животната средина на подрачјето на општината и негово доставување до надлежното Министерство за животна средина, на одобрување. Истиот треба да биде достапен за јавноста;
- Подготвување на Локален акционен план за животна средина, во согласност со донесената методологија од страна на министерот за животна средина;
- Спроведување Локален акционен план за животна средина
- Спроведување Стратегиска оценка на животната средина на одредени планови и програми. Општината е должна да ги следи ефектите врз животната средина од спроведување на планскиот документ и доколку има негативни ефекти, да го извести надлежното министерство;
- Обезбедување на сите потребни мерки и пропишување на постапки со кои се обезбедува остварување на правото за пристап до информациите и учество на јавноста во донесување на одлуките кои се однесуваат на состојбата на животната средина, како и обезбедување на изјаснување на јавноста во постапката за донесување на тие одлуки;
- Определување овластено лице, кое ќе биде одговорно за остварување на правото за пристап до информации за животна средина и обезбедување на просторија во која заинтересираните ќе можат да ги разгледаат или да извршат увид во бараните информации за животна средина;
- Обезбедување пристап до бараните информации за животна средина во најкраток можен рок, не подоцна од еден месец од денот на приемот на барањето за информација, а ако се работи за пообемна и покомплексна информација, најдоцна два месеца од денот на приемот на барањето за информацијата;
- По одредување од страна на Владата на Република Македонија, одобрување или одбивање на Елаборат за заштита на животна средина, преку издавање на решение за одобрување или одбивање и водење Регистар за одобрени елаборати;
- Издавање на Б-интегрирани еколошки дозволи и дозволи за усогласување со оперативен план, односно водење на постапка за интегрирано спречување и контрола на загадувањето. За општините кои припаѓаат кон градот Скопје, тие ингеренции ги презема градоначалникот на Град Скопје;
- Изготвување на Надворешен план за вонредни состојби (спречување и контрола на хаварији со присуство на опасни супстанции), врз основа на добиените внатрешни планови за вонредни состојби од инсталациите и негово доставување до надлежното министерство;
- Изработка на документ за одржлив развој – Локална агенда 21;
- Поставување на овластени инспектори за животна средина на локално ниво, кои вршат инспекциски надзор над примената на Законот за животна средина и прописите донесени врз основа на него;
- Преземање мерки и активности, кои се однесуваат на привремена и трајна забрана за вршење на определени дејности или промет на определени производи;
- Преземање на сите мерки и активности за заштита и унапредување на животната средина;
- Поттикнување на развој на образованието и јавната свест во областа на животната средина.

Локални акциони планови за животна средина се инструмент за поддршка на усогласување со барањата за животна средина во рамките на процесот на пристапување кон Европската Унија (ЕУ).

Општина Битола има изработено Локален план за животна средина, со што во голема мерка се идентификувани проблемите поврзани со заштита на животната средина, како и активностите потребни за нивно надминување.

Национален парк Пелистер

На територијата на Општина Битола се застапени голем број природни богатства. Од голема важност е Националниот парк Пелистер. Националниот парк Пелистер опфаќа релативно мало подрачје (10.870 ha)

на северната страна од масивот на Баба Планина, во југозападниот дел на Македонија, на надморска височина од 891 до 2.601 m.

На територијата на Паркот се присутни најразлични глацијални и периглацијални геоморфолошки форми, меѓу кои има и такви кои се ретки на Балканот, зачувани во нивната природна состојба и со голема привлечност за посетителите на Паркот. Благодарение на геолошкиот состав, карактеристичниот релјеф и локалната планинска клима, во Паркот се образувале различни типови на живеалишта кои поддржуваат богата и значајна биолошка разновидност. Меѓу нив се издвојуваат пространите шуми на македонскиот бор – молика – како најзначаен тип на живеалиште од тој вид на Балканот, односно во светот, ледничките езера и високопланинските пасишта. Покрај присуството на девет локални ендеми – видови кои го населуваат само подрачјето на Паркот – се среќаваат и повеќе десетици ретки и засегнати видови.

Покрај природните, на подрачјето на Националниот парк Пелистер се среќаваат и повеќе културни вредности меѓу кои се издвојуваат архитектонското и културното наследство на селото Маловишта.

2. ЕКОНОМСКО-СОЦИЈАЛЕН ДИЈАЛОГ ВО ОПШТИНА БИТОЛА

2.1 Цели и задачи на Локалниот Економско Социјален Совет – ЛЕСС на општина Битола

Локалниот Економско Социјален Совет во општина Битола е формиран во февруари 2012 година, како советодавно и консултативно тело на Општина Битола, основано од Општина Битола.

Во Локалниот економско-социјален совет членуваат: Општината Битола, Организацијата на работодавачи на Македонија, Сојузот на синдикати на Македонија и Конфедерација на слободни синдикати.

ЛЕСС има консултативно – советодавна функција и разгледува прашања и дава мислења, предлози и препораки до Советот на Општината и други органи за одредени прашања од економско-социјалната сфера особено прашањето за вработувањето на младите и зајакнување на суштинските врски помеѓу потребите на пазарот на труд дефинирани од страна на деловните субјекти и вештините што се развиваат кај младите преку образовниот систем. ЛЕСС се основа заради остварување на следните заеднички цели на социјалните партнери:

- воспоставување, поттикнување и развој на социјален дијалог помеѓу социјалните партнери и усогласување на нивните различни ставови и интереси на локално ниво;
- воспоставување, поттикнување и развој на дијалогот на локално ниво помеѓу јавниот и приватниот сектор особено меѓу системот за образование и за поддршка при вработување од една страна и работодавачите од друга страна;
- стимулирање и поддржување на приватниот сектор за учество во дијалогот;
- воспоставување и зајакнување на врските помеѓу потребите на пазарот на труд дефинирани од страна на деловните субјекти и вештините што се развиваат кај младите преку образовниот систем;
- вклучување на младите во регионалниот дијалог преку нивно учество во ЛЕСС;
- размена на мислења и информации и постигнување на согласност околу важни економско-социјални прашања од делокругот на локалната самоуправа (разгледување на клучни развојни документи на општината кои имаат влијание врз економско социјалниот развој на општината, вклучително и особено прашањето за подобрувањето на вештините за вработување кај младите);
- покренување на зеднички иницијативи за измена на постоечки и донесување на одлуки од надлежност на локалната самоуправа;
- учество во креирање на законските решенија кои влијаат на материјална и социјалната положба на вработените, невработените, стечајните работници и работници технолошки вишок, пензионери, младите, жените и др;
- материјална, економска и социјална положба на работниците и работодавачите во општината;

- развивање на колективното договарање, преговарање и склучување на ниво на претпријатијата и установите;
- следење и давање оценки на влијанието на локалните политики врз економската и социјалната стабилност, развојот и животниот стандард во општината;
- следење на состојбата со вработеноста и предлагање на мерки за поттикнување на вработувањето и усогласување на образовниот процес со потребите на пазарот на труд;
- разгледување и предлагање мерки за унапредување на квалитетот на животот на граѓаните во општината;
- поттикнување на методи на мирно решавање на колективни/индивидуални работни спорови на локално ниво;
- меѓусебно информирање за важните прашања од дејноста на социјалните партнери;
- Идавање на списанија, брошури и други публикации од делокругот на ЛЕСС.

ЛЕСС ги следи состојбите и разгледува прашања кои се однесуваат на подобрувањето на економско социјалната положба на работниците и работодавачите во општината и дава свои мислења и предлози, особено прашањата за:

- локалната економска политика и мерки за економскиот и социјалниот развој и стабилност;
- политика на вработувањето, особено вработувањето на младите;
- политика на цените и платите;
- конкуренцијата и продуктивноста;
- животниот стандард и сиромаштијата;
- развивање и унапредување на колективното договарање;
- поттикнување мирното решавање на колективните работни спорови;
- подобрување на работните услови и заштита на работа
- заштита на работната и животната средина;
- образование и професионална обука;
- здравствена и социјална заштита и сигурност;
- детската заштита;
- заштита на возрасните лица и лица со посебни потреби;
- демографски движења;
- приватизација;
- други прашања во согласност со актите на ЛЕСС.

2.2 Состав и работни тела на ЛЕСС

ЛЕСС Битола брои 12 члена и тоа:

- Општина Битола: 4, од кои 2 членови од Советот на општината (по еден од позиција и опозиција), и 2 претставници од општинската администрација
- Организација на работодавачи на Македонија: 4 члена
- Сојуз на синдикати на Македонија, Синдикална канцеларија Битола: 2 члена
- Конфедерација на слободни синдикати: 2 члена

Во работата на ЛЕСС партиципираат и по еден член од:

- Агенција за вработување на Република Македонија, Центар за вработување-Битола
- Сојуз на средношколска младина
- Сојуз на студенти
- Федерација на фармери
- Сојуз на земјоделци
- Регионална занаетчиска комора-Битола
- Претставник од средните училишта

- Претставник од Високото образование
- Форум на здружение на граѓани
- Невладина организација која ги покрива интересите на лица со попреченост

ЛЕСС е отворен за соработка и со други субјекти и во својата работа ќе ги вклучува при разгледувањето на одредени прашања од областа за која се формирани.

Секој од партнерите својот претставник во ЛЕСС го именува во текот на мандатот врз основа на свои документи и изборни правила.

Мандатот на членовите на ЛЕСС трае 4 години. ЛЕСС донесува Деловник за работа со кој поблиску ја уредува организацијата и начинот на работа. Организациски и административно-технични работи за потребите на ЛЕСС ги врши секретарот на ЛЕСС, кого ЛЕСС го бира на 4 години.

2.3. SWOT Анализа

SWOT анализата (анализата на силните и слабите страни, како и можностите и заканите) на ЛЕСС Битола е претставена во табела 10.

Силна страна на ЛЕСС е воспоставената правна рамка и формално-правна структура во која функционира ЛЕСС и одличната поддршка од Локалната Самоуправа на Општина Битола. Тимот на ЛЕСС вклучува голем број на стручни лица од различни профили, претставници на сите засегнати страни од јавниот, приватниот и граѓанскиот сектор, кои може значително да влијаат на подобрување на социо-економскиот дијалог во општината. Иако е новоформиран тим, соработката во тимот е на високо професионално ниво, со висок процент на инвентивност и ентузијазам.

Како дел од идентификуваните слаби страни беше посочен недостатокот на практично искуство и позитивни примери на слични организации во земјата и регионот и недоволната видливост и препознатливост на ЛЕСС од страна на јавноста. Како новоформирана структура, ЛЕСС се' уште нема воспоставено континуитет во структурата, недостасува промоција и медиумска покриеност на улогата и активностите на ЛЕСС Битола. Покрај тоа, во моментот не е обезбедена долгорочна финансиска поддршка за реализација на активностите на ЛЕСС Битола.

Идентификуваните можности во опкружувањето кои се на располагање на ЛЕСС се воспоставување на партнерства и соработка со други чинители и вмрежување, како и искористување на поддршката од УСАИД и други донатори за финансирање на активностите на ЛЕСС со цел подобрување на социо-економскиот дијалог во општината. Покрај тоа, поволната географска поставеност и постоечката поволна инфраструктура за привлекување на инвеститори се дополнителна можност за успешно функционирање и реализација на целите на ЛЕСС. ЛЕСС ќе ги фокусира своите активности со цел да се искористат можностите во опкружувањето, што ќе доведе до подобрување на социо-економската состојба за жителите во општина Битола.

Главни закани за успешното функционирање на ЛЕСС се непостојаноста и постојана промена на тимот на ЛЕСС, влијанието на политиката врз работата на ЛЕСС, потоа неприфаќањето на активностите на ЛЕСС од Советот на Општината и генералната јавност, како и, економската криза и стабилноста на регионот и пошироко. Покрај тоа, одливот на младата популација и зголементата миграција село-град може да допринесе до влошување на условите за социо-економски развој на општината, а со тоа и до намалување на функционалноста на ЛЕСС Битола. Идентификацијата на заканите за работењето на ЛЕСС е важен чекор во планирањето на идните активности, со цел да се ублажи или минимизира нивното влијание врз ЛЕСС и квалитетот на живот во општината.

Табела 10 SWOT анализа на ЛЕСС Битола

Силни страни	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none"> • Формално – правно конституирана структура • Вклученост на јавниот, приватниот и граѓанскиот сектор во ЛЕСС • Обезбедена поддршка од Локална Самоуправа • Вклучен стручен кадар од различни сектори • Добра тимска работа • Добра организираност на тимот • Инвентивност и ентузијазам на тимот 	<ul style="list-style-type: none"> • Новоформиран тим • Недоволна видливост и препознатливост на тимот • Недостиг на практично искуство и позитивни примери • Невоспоставен континуитет во структурата на ЛЕСС • Недостаток од промоција и медиумска покриеност • Недостаток од финансиски средства
Можности	Закани
<ul style="list-style-type: none"> • Поддршка од USAID и други донатори за реализација на планираните активности на ЛЕСС • Вмрежување на национално и регионално ниво • Воспоставување на партнерства и соработка со други чинители • Воведување на ЛЕСС во другите општини • Универзитетски град • Поволности со индустриска зона и привлекување на инвестиции • Поволна географска положба и меѓугранична соработка • Поволни природни климатски услови за развој на земјоделство • Географска поставеност на РЕК во Општината и обезбеденост со енергија 	<ul style="list-style-type: none"> • Непостојаност на членовите (по функции, не по личност и стручност) • Влијанието на политиката врз работата на ЛЕСС • Неприфакане на предлози од ЛЕСС од страна на Советот на Општината • Потешкотии во прифаќање на ЛЕСС од страна на заедницата • Политичка бирократија • Одлив на млада популација • Зголемена миграција село –град • Временски неприлики • Економска криза

Оваа алатка е многу важна во процесот на стратешко планирање, бидејќи овозможува идентификување и дефинирање на стратешките приоритети.

Анализата на силните и слабите страни, можностите и заканиите покажа дека ЛЕСС има потенцијал за успешно спроведување на функциите за кој е основан, но исто така, и дека пред него стојат големи предизвици, секако имајќи предвид и фактот дека овој совет е еден од првите од ваков тип во Македонија.

2.4. Анализа на засегнати страни

Анализа на засегнатите страни се состои од идентификување на внатрешните и надворешните засегнати страни и корисници на услуги и утврдување на нивните потреби.

- Внатрешните засегнати страни се: членовите на советот, органите на советот, органите на општината и сите органи кои во текот на работата соработуваат или зависат од работата на ЛЕСС.
- Надворешните засегнати страни се: граѓаните, одредени целни групи, граѓанските организации и здруженија, универзитетите и другите институции кои директно или индиректно се засегнати или трпат одредено влијание од работата на советот, односно од неговите програми и активности.

Оваа анализа има за цел да ги утврди постапките на комуникација со внатрешните и надворешните засегнати страни, да се утврдат проблемите и потребите, за да можат тие прашања да се обработат и да се пронајде решение преку соодветни мерки.

Резултатите од анализата на внатрешните/надворешните состојби претставуваат основа за сите други фази во стратешкото планирање, но и основа или појдовна точка за споредување и оценка на напредокот во спроведувањето на стратешкиот план и за негово ажурирање. Затоа, сите прибрани податоци и информации, самиот процес на анализирање и сите наоди треба детално да се евидентираат и чуваат.

Во следната табела е даден сумиран приказ на направената анализа на засегнати страни.

Табела 11 Анализа на засегнати страни

ГРУПИ НА ИНТЕРЕС	КОЈ Е НИВНИОТ ИНТЕРЕС	КАПАЦИТЕТ/ МОТИВАЦИЈА	РЕЛАЦИИ СО ДРУГИ ГРУПИ (+/+/-/-)	ВЛИЈАНИЕ ВРЗ ПЛАНИРАНИОТ ПРОЕКТ
ОПШТИНА	Координирање на активностите и транспарентност во работењето	- Солиден капацитет - Заинтересираност за соработка	++++	Поддршка и прифаќање на дел од проектите
АВРМ	Зголемување на информираноста за мерките на АВРМ, обуки, намалување на невработеност	- Задоволителен капацитет - Заинтересираност за соработка	++++	Поддршка и партнерство во реализација
ЦСР	Подобрување на состојбата на ранливи категории	- Солиден капацитет - Заинтересираност за соработка	++++	Партнерство во реализација на активностите
ФФРМ и ЗЗ	Информираност на членството и подигнување на свеста	- Солиден капацитет - Делумна заинтересираност за соработка	++	Партнерство во реализација на активностите
БСЦ	- Застапување на идеите на МСП - Намалување на невработеноста	- Солиден капацитет - Заинтересираност за соработка	++++	Партнерство во имплементација на проекти
Универзитети/средни училишта	- Подобрување на наставни програми - Поголема вклученост на студенти и средношколци - Нови програми	- Солиден капацитет - Делумна заинтересираност за соработка	+++	Поддршка на дел од проектите
Ранливи категории	Социјална инклузија	- Слаб капацитет - Заинтересираност за соработка	+ +	Партнерство во имплементација на проекти

Стратешки план на ЛЕСС на Битола

Невработени	Вработување	- Слаб капацитет - Слаба мотивација	+ -	Корисници на дел од активностите на ЛЕСС
Студенти	Образование според потреби	- Солиден капацитет - Заинтересираност за соработка	+ +	Корисници на дел од активностите на ЛЕСС и партнерство во имплементација на проекти
Ученици	Образование според потреби	- Слаб капацитет - Одлична мотивација	+ -	Корисници на дел од активностите на ЛЕСС
НВО	Пристап до информации и фондови	- Солиден капацитет - Заинтересираност за соработка	+ + + +	Партнерство во имплементација на проекти
Млади	Образование Вработување	- Солиден капацитет - Заинтересираност за соработка	+ +	Корисници на дел од активностите на ЛЕСС и партнерство во имплементација на проекти
Бизнис сектор	Поголем профит и соодветна расположива работна сила	- Преголема зафатеност - Заинтересираност за соработка	+ -	Партнерство во имплементација на проекти
Земјоделци	Пристап до информации и фондови	- Слаб капацитет - Заинтересираност за соработка	+ -	Корисници на дел од активностите на ЛЕСС
Инвеститори	Поволности при инвестирање, соодветна инфраструктура, поголем профит и соодветна расположива работна сила	- Солиден капацитет - Заинтересираност за соработка	+ + +	Корисници на дел од активностите на ЛЕСС и партнерство во имплементација на проекти

3. ВИЗИЈА, МИСИЈА И ВРЕДНОСТИ

3.1. Визија

ЛЕСС Битола - препознатлив лидер за подобрување на квалитетот на живеење во регионот.

3.2. Мисија

ЛЕСС е влијателно, креативно и моќно тело, кое се грижи за подобрување на економско-социјалната положба на граѓаните преку примена на проверени и применливи искуства, методи и алатки со вклучување на сите стручни капацитети на јавниот, приватниот и граѓанскиот сектор.

Нашето мото е: Подгответе се за подобар живот, се наоѓате на вистинското место.

3.3. Вредности

- *Еднаквост* – Можност на сите членови од заедницата во предлагање и остварување на целите за подобар живот
- *Тимска работа* – Почит и професионална соработка кон остварување и промовирање на целите
- *Одлучност* – Брзо, ефикасно и навремено донесување на одлуки
- *Визионерство* – Креативност, компетентност и идејност кон остварување на целите.

3.4. Приоритетни области

Приоритетни области на работење на ЛЕСС Битола произлегуваат од функцијата и улогата на ЛЕСС согласно документите за негово формирање и се насочени кон воспоставување на економско социјален дијалог, преку кој партнерите во ЛЕСС ќе можат да ги реализираат своите индивидуални цели и програми. Во согласност со тоа, приоритетните област на ЛЕСС се следните:

- Економија
- Образование и
- Социјални работи.

4. СТРАТЕШКИ ЦЕЛИ

Членовите на ЛЕСС Битола, како најважни ги идентификуваа следните стратешки цели:

- **Стратешка цел 1. Подобрување на социо-економската положба на населението**

Специфични цели:

1.1 Креирање на нови работни места

1.2 Согледување на реалните потреби во сферата на социо-економското живеење

1.3 Подобрување на социо-економскиот статус на

Стратешки цели на ЛЕСС Битола

- Подобрување на социо-економската положба на населението
- Создавање на услови за поврзување на пазарот на труд со образовниот, јавниот и бизнис секторот
- Социјално вклучување на ранливите категории
- Подобрување на препознатливоста на ЛЕСС

работникот во јавниот и приватниот сектор

- **Стратешка цел 2. Создавање на услови за поврзување на пазарот на труд со образовниот, јавниот и бизнис секторот**

Специфични цели:

- 2.1 Утврдување на потребите на образовниот, јавниот и бизнис секторот
- 2.2 Промена на образовните планови и програми и усогласување со потребите на пазарот на трудот

- **Стратешка цел 3. Социјално вклучување на ранливите категории**

Специфични цели:

- 3.1 Подобрување на социјалните услови на ранливите категории
- 3.2 Подобрување на вештините и капацитетите на ранливите категории

- **Стратешка цел 4. Подобрување на препознатливоста на ЛЕСС**

Специфични цели:

- 4.1 Јакнење на личните капацитети на членовите на ЛЕСС
- 4.2 Подобрување на медиумска покриеност

Прилог 1: Прилог 1: АКЦИОНЕН ПЛАН НА ЛЕСС БИТОЛА

Р.Б.	Активност	Резултат	Индикатор	Извор за верификација	Одговорен	Временска рамка
1.1.1.	Промоција на микрокредитирање на мали и средни претпријатија	- Запознавање на МСП со постоечки микрокредити и др. поволности за отворање сопствен бизнис	- Број на присутни претставници од МСП - Број на одржани промотивни средби	- Листа на присутни, - фотографии, - агенди, - презентации	- АВРМ - БСЦ - ЕЛС	март 2014 септември 2014 континуирано
1.1.2.	Поддршка на стручно оспособување преку промоција на практиканство	-Стезнато работно искуство -Запознавање со темата преку обука за практиканство	- Број на вклучени практиканти - Број на вклучени фирми	- Извештаи - Слики - Дневник на активности	- АВРМ - БСЦ	април-мај 2014 континуирано
1.1.3.	Поддршка на МСП и ЈП сектор (изработка на бизнис план; обука за подготовка на проекти; обука за работодавачи)	- Обучени лица за претприемништво - Менторирани МСП - Подобрени капацитети и вештини на МСП - Изработени проекти	- Број на обучени работодавачи - Број на изработени бизнис планови - Број на изработени проекти	- Бизнис планови - Листи на присутни - Слики - Агенди	- АВРМ - БСЦ	Континуирано од март 2014 септември 2014
1.1.4.	Промоција за отворање на нови фабрики во индустриската зона "Жабени"	- Организиран промотивни активности - Изработен промотивен материјал – летоци, web-страница	- Број на медиумски настани - Број на испечатени флаери	- Исечоци од електронски и печатени медиуми	ЕЛС	Континуирано мај и октомври 2014
1.2.1	Изработка на стратегија за локален развој	-Донесена стратегија за локален развој (економски развој, образование, рурален развој, туризам)	- Усвоена стратегија од страна на ЛЕСС и Совет на Општина - Број на идентификувани активности	Подготвен стратешки документ	ЕЛС	ноември-декември 2013

Стратешки план на ЛЕСС на Битола

			- Подготвен документ			
1.2.2	Стратешко планирање за БСЦ	-Изработен стратешки план	- Усвоена стратегија и активности 2014-2020	-Подготвена стратегија -Фотодокументација	БСЦ	февруари-март 2014
1.2.3	Натпревар за најдобра идеја – решение - проблем	- Понудени идеи - Понудени решенија	-Број на решенија, применливи идеи -Објавен конкурс -Број на апликанти	- Поднесени Предлог идеи, - поднерешенија	БСЦ ЛЕСС ЕЛС	мај 2014
1.2.4	Изработка на стратегија за земјоделство и рурален развој	-Подготвена и усвоена стратегија за земјоделство и рурален развој	-Број на идентификувани активности -Подготвен документ	Стратегија	ЛЕСС ФФРМ ЦППР	февруари 2014
1.3.1.	Формирање на синдикални организации во приватниот сектор	-Формирани синдикални организации	-Број на новоформирани синдикални организации	-Документи (Решение од Централен регистар, Изготвени статuti, Регистрација во МТСП на РМ.)	ЛС КСС ССМ	2014 , април-декември
1.3.2.	Вградување на новите синдикални организации во гранковите синдикати	-Зголемување на бројот на членството; -Зголемување на правата на вработените;	-Зголемен број на членови на синдикатите;	-Листи за членство со кои се докажува репрезентативноста на синдикалните организации	КСС ССМ	2014, април-декември
1.3.3	Потпишување на колективни договори на ниво на работодавач во приватниот сектор	-Потпишани колективни договори -Зголемени загарантирани права на вработените во приватниот сектор	-Број на потпишани колективни договори	-Колективни договори потпишани на ниво на работодавач;	КСС ССМ	2015, јануари-јуни
1.3.4.	Обуки на членовите на синдикалните организации во делот на правата од Законот за	-Едуцирано членство кое ги знае своите права и можности	-Број на реализирани обуки	-Списоци за присуство	КСС ССМ МТСП на РМ	2014 мај, септември, ноември, 2015

	работни односи, Колективните договори, Закон за заштита од дискриминација, Закон за спречување на вознемирување на работно место и сл.	како да биде заштитено				во континуитет
--	--	------------------------	--	--	--	----------------

Р.Б.	Активност	Резултат	Индикатор	Извор за верификација	Одговорен	Временска рамка
2.1.1	Студија и анализа на потребите на ПТ	-Студија изготвена од консултант	- Усвоена студија од ЛЕСС - Број на БС - Број на ЈС	- Документи од ЦР - Анкетни листови - Интервјуа - Извештаи - Завод за статистика	Консултант и работен тим од ЛЕСС	февруари – мај, 2014
2.1.2	Студија и анализа на понудата ПТ	-Студија изготвена од консултант	- Усвоена студија од ЛЕСС - Број на невработени според различни критериуми	- Документи од АВРМ - Податоци од образовни институции - Податоци од Агенција за привремено вработување	Консултант и работен тим од ЛЕСС	февруари – мај, 2014
2.2.1.	Изготвување на локална стратегија за промена на наставни планови и програми во стручното образование	-Измена на постоечки наставни планови -Подготвена стратегија за промена на наставни програми	- Усвоена студија од ЛЕСС	- Листи од вклучени лица - Финална стратегија	Работни групи на ЛЕСС и одделение за образование и БРО	февруари – јули, 2014

2.2.2	Подготовка на предлог програма за преквалификување или доквалификација со отварање на Центар за координација (Ангажирање на консултант од страна на центарот за координација за прилагодување на програмите на труд)	-Подготвена програма за преквалификување или доквалификација -Отворен Центар за координација	- Усвоена програма од ЛЕСС - Број на вклучени лица, институции и предлози - Основачки документи, статут	- Листи на вклучени лица и институции - Програма за преквалификување или доквалификација - Документ за регистрација	Работна група на ЛЕСС и стручни лица по потреба - консултант	Програмата (декември 2014 и континуирано до 2017) Центарот 2015
-------	--	---	---	---	--	--

Р.Б.	Активност	Резултат	Индикатор	Извор за верификација	Одговорен	Временска рамка
3.1.1	Подготовка на база со податоци за лица со посебни потреби	-Извршена категоризација, подготвен софтвер	Број на вклучени лица во базата	- Подготвената база - Извештај од базата	Консултант З.Г Мобилност Битола АВРМ Центри за социјална работа	јануари – јуни, 2014 континуирано
3.1.2	Проценка на потребите за секоја целна група	- Изработка на регистер - Подготвена предлог програма за обука и социјализација	- Усвоен извештај за проценка на потреби од ЛЕСС - Број на идентификувани обуки - Број на идентификувани настани	- Извештај за проценка на потреби - Предлог програма	Стручни лица З.Г Центри за социјална работа	јануари – јуни, 2014 континуирано
3.1.3	Обука за подготвеност за работа (јазик, компјутери, занаети), вештини за вработување)	Обучени лица од различни ранливи групи - Организирани тридневни обуки (краткорочни и долгорочни)	- Број на организирани обуки - Број на учесници	-Листа на учесници -Извештаи од обуката - Фотодокументација	Надворешни консултанти ЗГ АВРМ Центри за социјална работа	септември, 2014 - континуирано

Стратешки план на ЛЕСС на Битола

3.1.4	Обука на работодавачи и обучувачи за работа со ранливи групи	-Обучени работодавачи -Одржани еднодневни обуки	- Број на обуки - Број на учесници	-Листа на учесници -Извештаи од обуката - Фото документација	ЗГ АВРМ Центри за социјална работа	континуирано
3.1.5	Саем на промоција на ракотворби	-Реализирани 5 саеми	- Број на учесници, - Број на изложени производи	- Слики - Ракотворби	Работна група со претставници од Општината, Работодавачи, здруженија на граѓани, ЈЕС проект	на светскиот ден за лица со попреченост
3.1.6	Медиумско покривање на настаните (веб портал)	- Реализирани ТВ и радио емисии - Изработен посебен линк на веб страната на општината	-Број на објави на интернет страна - Број на настапи на медиуми	-Снимки од емисии адаптирани на потребите на различните категории на лица со попреченост -Извештај од веб страна	Општината, ЛЕСС	континуирано
3.1.7	Подготовка на промотивни материјали адаптирани на различните целни групи	- Подготвени промотивни материјали	Тираж на подготвени материјали, брошури, летоци, плакати, видеа, ЦДа	-Промотивни материјали	ЗГ, претставник од ЛЕСС, стручни соработници, ЛЕСС	јуни, 2014 - 2017
3.1.8	Обука на медиумите	- Обучени медиуми - Зголемен интерес - Организирани 2 дводневни обуки	- Број на новинари учесници на обуките	-Слики - Извештаи	ЛЕСС ЗГ	јуни, ноември 2014 по потреба
Р.Б.	Активност	Резултат	Индикатор	Извор за верификација	Одговорен	Временска рамка

Стратешки план на ЛЕСС на Битола

4.1.1	Студиски патувања со цел обука и трансфер на знаење од успешни примери на ЛЕСС надвор од земјата	-Зајакнати капацитети на членовите -Запознаени членови на ЛЕСС со успешни примери од други земји	- Број на претставници на ЛЕСС - Број на состаноци со ЛЕССи од други држави	-Извештај од студиско патување -Фотографии	Членови на ЛЕСС (сите)	април - јуни, 2014
4.1.2	Вмрежување и размена на искуства со други ЛЕСС-ови во и надвор од Македонија	-Размена на искуства	- Број на состаноци - Број на семинари	- Извештаи - Фото документација	Членови на ЛЕСС	2014
4.1.3	Обуки – обука за обучувачи, зависно од потребите на ЛЕСС	-Обучени и зајакнати капацитети на членовите на ЛЕСС	- Број на учесници - Број на обуки	- Фото галерија - Извештај од обука - Агенда - Презентации	Членови на ЛЕСС и обучувачи	јануари-февруари 2014 континуирано
4.1.4	Формирање на асоцијација на ЛЕСС – ови со седиште во Битола	-Поголема видливост, координираност, одржливост	-Број на состаноци - Број на посети на други ЛЕССи - Основачки документ на асоцијација	- Записници - Одлуки - Статут - Листа на учесници	Работно тело на асоцијацијата и одговорно лице од ЛЕСС Битола	мај 2014
4.2.1	Изработка на веб страна на ЛЕСС	-Веб страна и поврзаност со социјални мрежи	-Број на посетители	Извештај од веб администратор	веб администратор и ЛЕСС	од февруари април 2014 и континуирано
4.2.2	Трибини на актуелни теми	-Организирана трибина со гостин на одредена тема	-Број на присутни	Листа на присутни, агенда	ЛЕСС	март и септември 2014
4.2.3	Кампања "LESS IS MORE"	-Подготовка на флаери и банер -Изработка на лого	-Број на испечатени флаери -Подготвен банер	Флаери, банери	ЛЕСС	јануари - февруари 2014
4.2.4	Присуство во медиуми	-Гостување во емисии -Објавени статии	-Број на одржани гостувања на ТВ -Број на објавени статии во печатени медиуми	Снимка, извадоци од печатени медиуми	ЛЕСС	јануари - февруари 2014

Прилог 2: ВРЕМЕНСКА РАМКА ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА АКЦИОНИОТ ПЛАН НА ЛЕСС БИТОЛА

Р.Б.	Активности / Временски рок	2014											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Стратешка цел 1. Подобрување на социо-економската положба на населението												
1.1	Специфична цел: 1.1 Креирање на нови работни места												
1.1.1	Промоција на микрокредитирање на мали и средни претпријатија												
1.1.2	Поддршка на стручно оспособување преку промоција на практиканство												
1.1.3	Поддршка на МСП и ЈП сектор (изработка на бизнис план; обука за подготовка на проекти; обука за работодавачи)												
1.1.4	Промоција за отворање на нови фабрики во индустриската зона "Жабени"												
1.2	Специфична цел 1.2 Согледување на реалните потреби во сферата на социо-економското живеење												
1.2.2	Стратешко планирање за БСЦ												
1.2.3	Натпревар за најдобра идеја – решение - проблем												
1.2.4	Изработка на стратегија за земјоделство и рурален развој												
1.3	Специфична цел 1.3 Подобрување на социо-економскиот статус на работникот во Ј.П. сектор												
1.3.1	Формирање на синдикални организации во приватниот сектор												
1.3.2	Вградување на новите синдикални организации во гранковите синдикати												
1.3.4	Обуки на членовите на синдикалните организации во делот на правата од Законот за работни односи, Колективните договори, Закон за заштита од дискриминација, Закон за спречување на вознемирување на работно												

	место и сл.												
2	Стратешка цел 2. Создавање на услови за поврзување на пазарот на труд со образовниот, јавниот и бизнис секторот												
2.1	Специфична цел 2.1 Утврдување на потребите на образовниот, јавниот и бизнис секторот												
2.1.1	Студија и анализа на потребите на ПТ												
2.1.2	Студија и анализа на понудата ПТ												
2.2	Специфична цел 2.2 Промена на образовните планови и програми												
2.2.1	Изготвување на локална стратегија за промена на наставни планови и програми во стручното образование												
2.2.2	Подготовка на предлог програма за преквалификување или доквалификација со отварање на Центар за координација (Ангажирање на консултант од страна на центарот за координација за прилагодување на програмите потребни за пазарот на труд)												
3	Стратешка цел 3. Социјално вклучување на ранливите категории												
3.1	Специфична цел 3.1 Подобрување на социјалните услови на ранливите категории												
3.1.1	Подготовка на база со податоци за лица со посебни потреби												
3.1.2	Проценка на потребите за секоја целна група												
3.1.3	Обука за подготвеност за работа (јазик, компјутери, занаети), вештини за вработување)												
3.1.4	Обука на работодавачи и обучувачи за работа со ранливи групи												
3.1.5	Саем на промоција на ракотворби												
3.1.6	Медиумско покривање на настаните (веб портал)												

3.1.7	Подготовка на промотивни материјали адаптирани на различните целни групи													
3.1.8	Обука на медиумите													
4	Стратешка цел 4. Подобрување на препознатливоста на ЛЕСС													
4.1	Специфична цел 4.1 Јакнење на личните капацитети на членовите на ЛЕСС													
4.1.1	Студиски патувања со цел обука и трансфер на знаење од успешни примери на ЛЕСС надвор од земјата													
4.1.2	Вмрежување и размена на искуства со други ЛЕСС-ови во и надвор од Македонија													
4.1.3	Обуки –обука за обучувачи , зависно од потребите на ЛЕСС													
4.1.4	Формирање на асоцијација на ЛЕСС – ови со седиште во Битола													
4.2	Специфична цел 4.2 Подобрување на медиумска покриеност													
4.2.1	Изработка на веб страна на ЛЕСС													
4.2.2	Трибини на актуелни теми													
4.2.3	Кампања “LESS IS MORE”													
4.2.4	Присуство во медиуми													